

**UMJETNOST
ZA MLADE, KVIR,
FEMINISTE ^{KINJE}
^{ISTOČNE} EUROPE**

2021

UMJETNOST ZA MLADE, KVIR, FEMINISTE, KINJE ISTOČNE EUROP

Ova publikacija nastala je u okviru projekta „Umjetnost za mlade, kvir, feministe_kinje“ koji je organizovala Zelena europska fondacija (Green European Foundation - GEF) uz podršku Mreže za suradnju i razvoj istočne Europe (Cooperation and Development Network Eastern Europe - CDN). Realizovano uz finansijsku podršku Europskog parlamenta.

Izjava o odricanju odgovornosti: Članci odražavaju mišljenja pojedinačnih autora_i/ili ispitanika, ne nužno mišljenja GEF-a ili CDN-a. Europski parlament nije odgovoran za sadržaj ove publikacije.

Zelena europska fondacija je politička fondacija na europskom nivou čija je misija doprinijeti život europskoj sferi rasprave i potaknuti veće uključivanje građana u europsku politiku. GEF nastoji voditi rasprave o europskim politikama i politici unutar i izvan Zelene političke porodice. Fondacija djeluje kao laboratorij za nove ideje, nudi prekogranično političko obrazovanje i platformu za suradnju i razmjenu na europskom nivou.

Green European Foundation Rue du Fossé – 1536 Luxembourg
Ured u Briselu: Mundo Madou – Avenue des Arts 7-8, 1210

Brussels Tel: +32 2 329 00 50

E-mail: info@gef.eu

Website: www.gef.eu

Kopije ove publikacije možete naručiti slanjem email zahtjeva na info@gef.eu

Urednički tim: Kateryna Andrieieva, Selma Levrence, Maja Klimentic,
Elena Petrovska and Masha Pashkova-Dzneladze.

GEF Projektni Koordinator: Sien Hasker

Dizajneri: Beka Bučašvili

Prevele: Anamarija Divković i Maja Klimentić

Objavljeno u Beogradu, 2021.

SADRŽAJ

LOKALNE AKCIJE

- 4 Lokalne Akcije

ČLANCI

- 18 Sloboda izlaska
- 22 Strukturne barijere ka rodnoj ravnopravnosti u radnoj sferi
- 25 Putovanje latvijske LGBTQ+ zajednice
- 27 Žene južnog Kavkaza u politici
- 31 Kvir umjetnički Festivali u i.E.
- 36 Sada nije vrijeme
- 43 Koliko je siguran sigurni prostor u istočnoj Evropi?
- 45 Pjesme za proteste
- 47 Umjetnost u malim gradovima. Misija: Moguća
- 51 Fotografija kao alat za predstavljanje političke izjave
- 54 Šta bi bilo ako???
- 56 Projektni tim

UVOD

Dragi čitatelju, draga čitateljko,

2020. nam je još jednom pokazala koliko je sistem u kojem živimo neodrživ, nestabilan i nefunkcionalan. Širom Europe na pandemiju su različito utjecali ljudi različitih rodnih identiteta i seksualnosti, kao i mladi ljudi koji su već živjeli u nesigurnim uvjetima. Povećalo se rođno zasnovano nasilje, a pristup umjetnosti kroz muzeje, pozorišta i kinodvorane se smanjio. Prostor za mlade da izraze svoje stavove kroz demonstracije i učešće u građanskom životu smanjio se u ionako suženom prostoru za građanski aktivizam, posebno u istočnoj Europi.

Ovim projektom željeli smo odgovoriti na izazove koji su već bili prisutni u društvu. Nažalost, nismo se uspjeli sastati uživo i implementirati planirane međunarodne aktivnosti (eng. International activity - IA). Umjesto toga, napravili smo online kurs (eng. Online course - OC), koji će ostati na platformi za učenje, Green Academy, za naredne generacije. Ovo je prvi put da smo koristili platformu i iznenadili smo se nivoom interaktivnosti koju ona pruža - pomogla nam je da događaj malo približimo međunarodnoj aktivnosti. Učenje su podržali brojni webinari koji su se dotakli rodnih politika EU-a i Vijeća Evrope, kao i konkretna iskustva žena i LGBT+ pojedinaca_ka u politici i javnom nastupu. Oni se mogu naći na CDN-ovom Youtube kanalu.

Lokalne akcije koje su uslijedile nakon OC odigrale su veliku ulogu u cijelom projektu - zato smo im posvetili_e cijeli prvi odjeljak. Nadamo se da će pružiti konkretnu inspiraciju budućim generacijama polaznika_ca Zelene akademije, osnažujući ih da se zalažu za promjene u svojim zemljama i na europskom nivou. Pored toga, kako bismo osigurali kontinuiranu raspravu o rodu, seksualnosti, inkluziji i umjetnosti, objavljujemo nekoliko članaka povezanih s tim temama od Uredničkog tima.

Ovaj projekat se nadovezuje na prethodni rad CDN-a i Zelene europske fondacije na temu roda, umjetnosti i inkluzije.

Nadamo se da ćete uživati u ovoj publikaciji i koristiti je za učenje o rodu i umjetnosti, s dodanom istočnoevropskom perspektivom i osjećati se osnaženo da se borite za bolju budućnost svih!

Urednički tim,
Kateryna, Selma, Maja, Elena and Masha

LOKALNE AKCIE

Azerbejdžan, Online Kvir AF

Nafas LGBTI Azerbejdžanska zajednica:

Tokom posljednjih nekoliko godina, kvir i feminističke teme postale su dio nekih umjetničkih projekata i događaja u Azerbejdžanu. Ali, nažalost, uglavnom zapadni umjetnici_ce posjećuju zemlju i predstavljaju svoje izložbe. Istu priliku morali su dobiti i lokalni umjetnici_ce i fotografi_kinje i tako je rođen „Queer Art Festival“ - Kvir umjetnički festival. Praksa iz posljednjih godina na polju feminističkog i kvir aktivizma ponavljala se i aktivizam socijalne pravde trebao je krenuti novim putem u susretu s umjetnošću. Kvir AF i prilika koja se pruža lokalnim umjetnicima_cama da se slobodno izraze trebali su donijeti nove perspektive lokalnoj zajednici.

Kvir AF je mrežna platforma na kojoj lokalni aktivisti_kinje mogu zajedno saradivati i izlagati svoj rad na rješavanju rodnih pitanja i zastupljenosti u privatnim i političkim prostorima u Azerbejdžanu i iz ženske i iz LGBT+ perspektive. Cilj Kvir AF bio je analizirati ovaj koncept aktivizma kao alatu za promjene i istražiti umjetnost kao metodu za proširenje sigurnog prostora u pružanju vidljivosti feministkinjama i LGBT+ osobama u zemlji.

Nedovoljno zastupljene teme poput rodnih uloga, patrijarhata, seksizma, emancipacije žena, LGBT+ prava, kvir teorije (nekoliko primjera) trebalo je istražiti i njima se pozabaviti u lokalnim umjetničkim zajednicama, a Kvir AF je za to stvorio platformu od koje su LGBT+ i kvir aktivisti imali koristi.

Kako bi organizovao online izložbu Kvir Umjetničkog festivala, Kvir AF okupio je 8 različitih umjetnika_ca koji_e rade s različitim alatima i zahtrešio od njih da naprave zajedničku online izložbu. Glavna tema izložbe bila je „Kvir x Azerbejdžan: moje tijelo, moj identitet, moje naslijede, moje okruženje“.

Kako bi osigurali pokrivanje različitih tema, umjetnici su stvorili opštu priču i pratili su međusobne vizuelne sadržaje i opise/priče koje su ispričali. U svim podkategorijama umjetnici su istraživali i vizualizirali temu iz strogo LGBT+ i feminističke perspektive, a većina djela bila je tematski povezana s lokalnim kvir i feminističkim problemima s kojima se zajednice suočavaju. Za web stranicu je vladalo veliko zanimanje, a neka su dijela dobila oko 300 pregleda!

Kako biste provjerili sve radove, idite na:
queerartfest.org

Armenija, sela u blizini konfliktne regije Najprije mir: Šetnja za žene*

Mreža mladih na frontu:

Setnja je zamišljena kao intervencija zagovaranja za podizanje svijesti usmjerena na osnaživanje žena i rješavanje pitanja mentalnog zdravlja nakon rata i nakon krize.

Tim Mreže mladih na frontu (eng. Frontline Youth Network - FYN) posjetio je 16 sela regije Tavush i razgovarao sa lokalnim ženama i mladima. Marš je trajao pet dana između 4. i 8. januara 2021. u 16 sela (dan 1/5: Nerkin Karmir Aghbyur, Tavush (Tovuz), Aygepar, dan 2/5: Movses, No-

rashen, Choratan, Verin Karmir Aghbyur, dan 3 / 5: Artsvaberd, Chinari, Aygedzor, dan 4/5: Navur, Itsakar, Chinchin, dan 5/5: Tsakhkavan, Varagavan, Paravakar) dosegli_e smo približno 90 žena, ukupno.

Kao rezultat toga, razvili smo 16 malih priča o glasovima ljudi, dostupnih na našim platformama društvenih medija i na internetu:
www.frontlineyouth.net

Projekt je bio zaista inspirativna akcija ne samo za ranije identificirane korisnike, već i za FYN tim. Budući da se nalazimo u gradu Berd, većina naših akcija u zajednici je geografski ograničena, ali cilj nam je doprijeti do susjednih sela kako bi se više ljudi pridružilo i širilo našu mirovnu agendu. Dakle, ova akcija bila je prvi korak u našim akcijama mobilnosti kojima smo kao tim odlučili dati prioritet.

Ukrajina, Berdjansk Kod: Rod

Vrijeme je, Kulturni Urbanisti

Ukrajini je stav prema rodnim pitanjima dvosmislen. Naša država je sekularna i naš Ustav garantira jednaka prava za sve građane bez obzira na rod, etničku pripadnost ili vjeru. Ali u stvarnosti, mnoge žene i LGBT+ osobe još uvijek pate od rodno zasnovanog nasilja, ekonomske diskriminacije, neujednačene političke zastupljenosti i, naravno, mnogih stereotipa i mitova. Tokom posljednje decenije došlo je do nekih poboljšanja u ovom području, ali još uvijek ima mnogo posla kako na zakonodavnom, tako i na mentalnom nivou. Istovremeno, određene političke snage i dio društva smatraju da je rodna

politika i aktivisti_kinje rješavaju rodne probleme rjeđe od ostalih lokalnih problema. Ali to ih ne čini manje važnima. Suprotno tome, rodni stereotipi i diskriminacija na njihovoj osnovi mogu više utjecati na ljude u malim gradovima. Zbog toga su članovi građanskog pokreta "Vrijeme je" u srednjem gradu Berdjansku odlučili provesti projekt nazvan "Kod: rod". Projekt je bio namijenjen mladima iz lokalne zajednice, a sastojao se od tri dijela: oslikavanja murala, studije i umjetničke radionice i umjetničke izložbe.

Tokom prvog dijela projekta, profesionalni umjetnik je uz pomoć volontera_ki naslikao mural (50m²) na zidu unutar lokalne Palate kulture. Palata je općinska zgrada u centru grada za različite vrste zabave i hobija koju aktivno posećuju mlađi i deca grada. Tema murala su rodni stereotipi o karijerama koje se u Ukrajini obično smatraju muškim ili ženskim, poput violončelista_kinja, cvjećara_ki,

ravnopravnost nešto nametnuto ili je odbacuju kao pitanje niskog prioriteta. Druga dimenzija problema je neravnomjerno širenje progresivnih ideja poput rodne ravnopravnosti ili LGBT+ prava u zemlji: u malim gradovima, za razliku od regionalnih centara, političari_ke, kreatori_ke

programera_ki ili flautista_kinja, što je relevantno za mlade ljude koji posjećuju različite studijske grupe u Palati. Vrijedno je napomenuti da je administracija zgrade podržala inicijativu, čak su kupili i boje i materijale za zid.

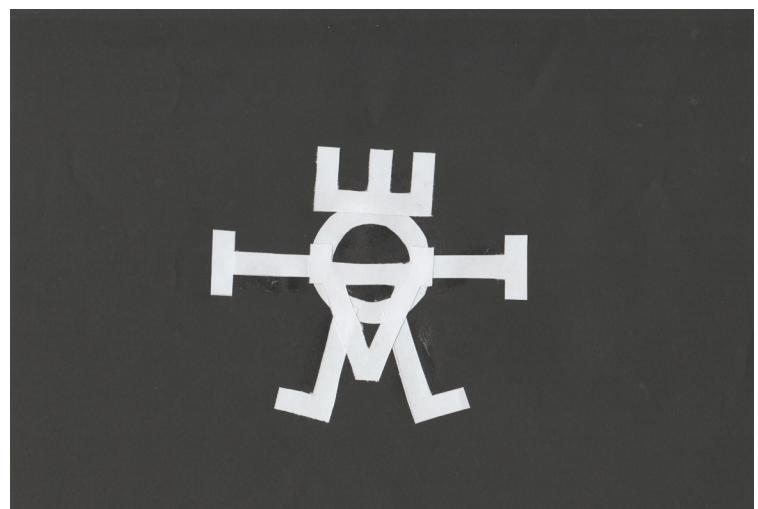
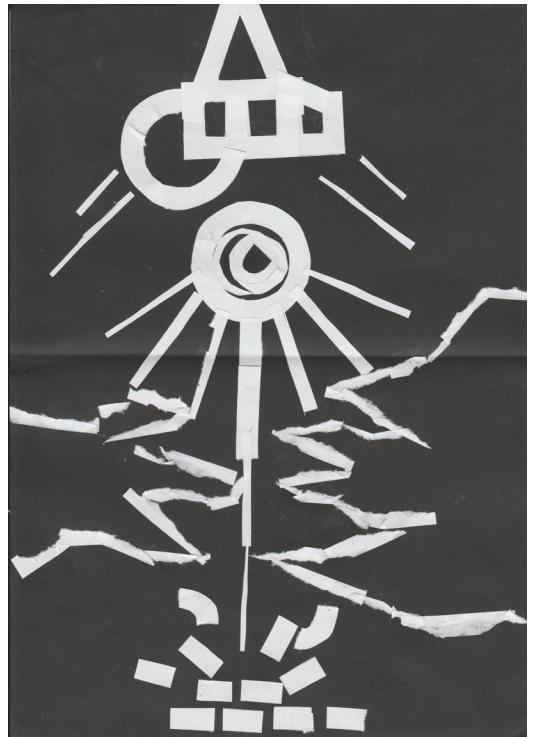
Drugi dio našeg projekta bile su studije i umjetničke radionice koje su vodili iskusni treneri_ce o rodnim studijama. Tokom njih tim je objasnio razliku između biološkog spola, roda i seksualnosti, kao i raspravio koji su rodni stereotipi rašireni u njihovom okruženju i kako su uticali na svačiji život. Nakon sesije svi učesnici_ce imali su priliku da izraze sebe i svoje viđenje rodnih stereotipa stvaranjem umjetničkih predmeta uz pomoć materijala koji su dobili poštom. Ovi umjetnički predmeti bili su kolažne aplikacije iz slova riječi "rod" i "stereotip" (na ukrajinskom) s kodiranim porukom, što je objašnjeno na posebnom listu papira.

Sudionici radionica bili su lokalni mlađi (uglavnom srednjoškolci i studenti_ce). Nismo napravili nikakav poseban odabir sudionika (osim dobnih skupina), jer smo željeli raditi uglavnom s ljudima koji većinom ili potpuno nisu upoznati s tom temom. Jedna od studijskih grupa održana je za mlađe u teškim životnim okolnostima (uglavnom diplomci internata) u saradnji sa projektom „Grupa za samopomoć za tinejdžere“. Drugu grupu činili su učenici_ce škole u selu u blizini Berdjanska. Za našu nevladinu organizaciju to je bilo prvo iskustvo održavanja takvih događaja u selima i smatramo da je bilo vrlo produktivno. Zbog nacionalne samoizolacije, 2 od 4 naše radionice održane

su online. Zbog toga smo opskrbili učesnice_ke čajem ili kafom i kolačićima za uobičajene pauze za kafu tokom Zoom sastanaka kako bismo stvorili povoljniju atmosferu u grupi.

Konačno, kao treći dio projekta, kolaži učesnika_ca prikazani su na izložbi. Ograničenja samoizolacije učinila su nas kreativnijima - kako bi izložba bila dostupna i sigurna za posjetitelje_ke tijekom COVID-19, galerija je postavljena na izložbu u prozorima (praktično velikim staklenim zidovima) Palate kulture. Tako su svi mjesec dana mogli vidjeti kolaže sa ulice 24/7, dok su umjetnički predmeti bili zaštićeni od nepovoljnih vremenskih prilika. Lokalni i regionalni mediji pozvani su na službeno otvaranje murala i izložbe. Potom su svojim čitateljima_cama podijelili informacije o cilju projekta. Prikupljeni su umjetnički predmeti svih učesnika_ca i naš tim će ih ubuduće koristiti na sličnim izložbama.

Tokom dva mjeseca nakon službenog završetka projekta „Kod: rod“, organizovano je nekoliko izleta do murala za učenike i studente. Cilj ovih izleta bio je iznjeti problem rodnih stereotipa široj publici i učiniti ga uočljivijim u našoj lokalnoj zajednici

Bjelorusija, Online Žensko lice protesta u Bjelorusiji

Cilj ove lokalne akcije bio je dokumentirati "Njenu priču" (eng. HERstory) i učiniti raznolikim učešće žena u protestima u Bjelorusiji vidljivim stvaranjem web stranice s njihovim pričama i animiranim ilustracijama. Razvili smo lične priče u publikaciju, kroz provođenje intervjua, dizajniranje snažnih animacija koje privlače emocije gledatelja, objavljanje ženskih priča zajedno s ilustracijama i širenjem istih.

Projekt je kap u moru hiljada ženskih priča od augusta - decembra 2020. Dvadeset priča s različitih strana pokazuju žensko iskustvo života u postizbornoj Bjelorusiji - višestранo, iskreno i dirljivo.

Marševi žena bili su prekretnica u istoriji postizbornog pokreta u Bjelorusiji. Ali pored aktivnog učešća na skupovima, žene su bile uključene u volonterske usluge, podržavale su svoje voljene, težile da učine više i borile su se sa svojim strahovima i strepnjama. Uprkos činjenici da priče uključuju neke događaje, značajan naglasak stavljen je na emocionalno iskustvo protagonista_kinja projekta.

U tim će pričama svaka osoba iz Bjelorusije prepoznati sebe ili svoje najmilije čiji su se životi zauvijek promijenili nakon augusta 2020. godine.

Te su priče na ruskom i bjeloruskom jeziku, ali su ilustrirane snažnim animiranim slikama. Većina njih govori bez riječi. Stoga, se nemojte ustručavati otvoriti www.odnaiznas.com i pogledati ilustracije čak i ako ne čitate ruski jezik.

Latvija, Riga Uzdići se iznad mržnje – Biti kvir u Latviji

Protesti:

Latvijska mlada zelena organizacija „Protesti“ omogućila je transformativno umjetničko iskustvo za kvir zajednicu Latvije.

Oronuli industrijski prostor pretvoren je u umjetničko djelo, a snimljen je i video snimak koji prikazuje anti-kvir uvredljive riječi sprejom ispisane na zidovima, dopuštajući članovima_cama da na zidove dodaju još drugih traumatizirajućih anti-kvir stvari koje o njima govore i u konačnici prikrivajući negativne zidove pozitivnim umjetničkim djelima, potvrđujući vrijednosti koje ima kvir zajednica Latvije. Umjetnički postupak dokumentiran je u video zapisu koji prikazuje promjenu od odbacivanja i zlostavljanja do nade, priznanja i

ponosa; od vandalizma do umjetnosti; od traume do zarastanja; od negativnih stvari koje ljudi o njima govore do onih koji su zapravo istinite. U akciji su sudjelovali i ponosni LGBT+ ljudi Latvije - influenceri_ce, aktivisti_kinje i aktivni članovi_ce iz cijele zajednice.

Od prijedloga projekta, Ustavni sud Latvije donio je presudu kojom je proglašio da Ustav zaista štiti sve porodice u Latviji, iako je prethodno bilo pokušaj isključenja istospolnih porodica / roditelja. Nakon ove presude, Nacionalni savez je predložio izmjenu Ustava, kako bi se takve porodice i transrodne osobe isključili iz zaštite. Ovi događaji i žestoka javna rasprava potakli su projekt - ukratko se pozivamo na taj razvoj događaja u vidi, a konačno umjetničko djelo potvrdilo je naše vrijednosti. Ilustrira tekuci govor mržnje usmjeren prema LGBT+ osobama, te LGBT+ osobama i saveznicima_cama koji_e neumorno rade na boljoj budućnosti, uprkos svemu.

"Osjećam se manje sigurno u Latviji otkako je Nacionalna alijansa predložila redefiniranje pojma „porodica“ u Ustavu države, posebno kako bi se isključile istopolne porodice. Budući da svi zauzimamo internetski prostor, situacija online se pogorsala. Više komentara mržnje piše se ispod pro-LGBT+ objava, jedan od najvećih latvijskih influencera rekao je na svom instagramu da ne podržava homoseksualne brakove, a stvorena je i peticija koja sprečava pjesmu Samante Tine da uđe na Euroviziju, jer njen video prikazao dvije žene kako se ljube gotovo cijelu sekundu. Bez da se spominju anti-LGBT+ naljepnice koje se povremeno pojavljuju u centru grada."

Jednu stvar koju sam razumio iz rada na ovom projektu: moramo naučiti tražiti pomoć od ljudi koji su nam podrška i stvarati slične projekte, omogućavajući posao drugim ljudima i samo normalizujući LGBT+ priče u medijima i našoj kulturi i društvu. Glasovi su nam mali jer nam nedostaje sredstava, ali uz pomoć prijatelja to možemo učiniti.

Cilj ovog projekta bio je pojačati glas LGBT+ osoba u Latviji i prikazati njihove borbe i frustracije koji žive u društvu često zatvorenih razmišljanja, pružajući također pozitivniji pogled na budućnost i ohrabrujući ljude da ne gube nadu u sebe i u svoju situaciju. Ovaj video napravljen je kako bi pokazao da, iako postoji puno ljudi koji se protive LGBT+ zajednici, mi smo kao zajednica skupa jači i borba nije gotova.

Pogledajte cijeli video na društvenim mrežama „Protests“:

Facebook - @Jaunatnes organizācija "Protests"

Instagram - @protestsjaunatne

Twitter - @ProtestsYouth

Bosna i Hercegovina, Tuzla Kvir životne priče

Tuzlanski Otvoreni Centar:

Projekt Kvir životne priče stvoren je kao odgovor na nevidljivost LGBT+ identiteta u Bosni i Hercegovini. Kroz naše živote, prosječna kultura svima nam je davala destruktivnu i nepreciznu naraciju o lezbejkama, homoseksualcima, biseksualcima_kama, transrodnim i interspolnim osobama, obavijenih homo/bi/transfobičnim notama.

Heteropatrijarhat imperativno dehumanizira i patologizira sve što se ne uklapa u okvir namijenjen cisrodnim i heteroseksualnim identitetima, stvarajući prostor za diskriminaciju i sve oblike nasilja prema LGBTI+ osobama. Vjerujemo da sve započinje percepcijom - javni narativ nikada

nije imao priliku predstaviti živote LGBTI+ osoba na autentičan i humanizan način. Odsutnost uzora kao takvih negativno utječe na mentalno zdravlje osoba u LGBTI+ zajednici, bilo kroz ličnu borbu za istraživanje i prihvatanje vlastitih identiteta, bilo kroz borbu s pripadnošću homo/bi/transfobičnom društvu.

Kao prva knjiga ovog tipa u Bosni i Hercegovini, „Pričam ti u duginim bojama“ knjiga je koja ima za cilj ispravljanje tog problema. To je zbirka ličnih priča kvir ljudi koji razgovaraju o raznim trenuci-

ma u svom životu - nadama, ljubavnim pričama, strahovima, izlascima i iskustvima s porodicom, prijateljima_cama i kolegama_icama.

Moramo priznati, dok bismo čitali_e i uređivali_e priče tokom procesa stvaranja, u različitim bismo prilikama plakali_e od sve ranjivosti i emocijalne golotinje koje su kvir ljudi tako hrabro predstavljali. Kad smo čitali_e priče, bili su sa nama u istoj sobi, govoreći o svojim iskustvima, nedaćama, nadama i snazi. Tamo smo sa sobom mogli osjetiti njihove osmijehe, njihove suze, strahove i ljubav. I zato smo tako zahvalni svim ljudima koji su tome doprinijeli. Jer znamo da sve suze i smijeh izazvani ovim pričama odražavaju nešto u nama, a to smo čak i napisali u uvodu - da je komadić našeg srca zagrio komadić tuđeg srca i na kraju su rekli jedno drugome: Pronašao sam te, vidim te.

Proces prikupljanja priča od LGBTI+ osoba bio je težak i nagrađujući. Otkrili_e smo da nije vrlo lako samoreflektovati vlastita iskustva, jer ona često nose puno neprerađene boli izazvane svim odbacivanjem, sramotom i nasiljem koji su se dogodili jednostavno zato što smo se razlikovali od dominantne norme. I zato osjećamo zahvalnost svim ljudima koji su bili dovoljno hrabri da sa nama podijele tako ranjive dijelove svog života. Uprkos svim nedaćama, uspjeli_e smo prikupiti pedesetak priča.

20. februara 2021. godine priredili_e smo promociju knjige na kojoj smo predstavili_e projekt, svrhu knjige i pročitali nekoliko priča. Nekoliko ljudi pročitalo je svoje priče, a čak nas ni fizička udaljenost nije mogla sprječiti da se ne osjećamo povezani u prostoru u kojem smo dijelili_e svoju autentičnost. Drugim riječima, atmosfera je bila topla i ljudi su se osjećali sretni zbog knjige, a mnogi od njih dijelili su potrebu da knjigu predaju ljudima koji bi je mogli ili trebali pročitati. Nakon promocije, knjigu smo podijelili našim donatorima, nevladnim organizacijama i pojedincima od interesa i lokalnim institucijama koje su pokazale interes za saradnju sa Otvorenim centrom Tuzla.

**Srbija, Beograd
LGBTQ+ Mural Zelene
omladine Srbije:**

Zelena omladina Srbije:

L - Lokalna akcija sa kojom smo odlučili_e da sprovedemo bio je LGBTQ+ (tematski orijentisan) mural u uskom centru Beograda.

G - (eng. Goal) Cilj koji očekujemo da postignemo je osnaživanje LGBTQ+ mlađih da izadu iz svojih zatvorenih sigurnih prostora promovišući različitost, jednakost, ravnopravnost i borbu za naša prava putem javno izloženih umjetničkih djela.

B - Budući da smo savršena kombinacija umjetničkog i političkog, ovaj mural vidimo kao umjetničko djelo koje može imati dugotrajan učinak.

T - (eng. Together) zajedno s Pride Info Centrom razvili_e smo bolje razumijevanje problema kojim smo se htjeli pozabaviti, pa smo odlučili obogatiti javni prostor muralom, šaljući mirovnu poruku i pozivajući na solidarnost među ljudima.

Q - (eng. Queer) Kvir događaji u Srbiji su gotovo uvek interni, što pomaže osnaživanju mlađih u zajednici, ali često ne dopire do šire javnosti, koju nameravamo da prekinemo predstavljanjem i promocijom ovog murala.

+ - Plus, zajedno sa samim muralom, postupak slikanja zabilježen je u video formatu, koji ćemo koristiti za dodatnu promociju i zagovaranje uključivanja i jednakosti na našim društvenim mrežama.

Č L A N C I

SLOBODA IZLASKA

Maja Klementić

Prema istraživanju ILGA Europe (<https://rainbow-europe.org/country-ranking>), Bosna i Hercegovina je na 22. mjestu u Evropi, sa samo 37% uvažavanja postavljenih kriterija. Oni prate svaku zemlju koristeći širok spektar pokazatelja, pokrivajući sve, od ravnopravnosti, porodičnih pitanja i govora mržnje do zakonskog priznavanja roda, slobode izražavanja i prava na azil. Poredak se temelji na tome kako zakoni i politike svake zemlje utječu na život LGBT+ osoba.

Jedna od glavnih organizacija koja radi na podršci ženama i LGBT+ zajednici kroz različite programe u Bosni i Hercegovini je Sarajevski Otvoreni Centar (SOC). Oni igraju veliku ulogu u zagovaranju i politikama koje se odnose na LGBT+ prava, rodnu ravnopravnost i direktnu podršku kroz okupljanja u zajednici, edukativne događaje, kao i zdravstvenu i pravnu podršku. Ovaj intervju je s Aminom Imamović (ona/ona/oni/oni), koja je LGBT+ aktivistica, koordinatorica programa SOC-a i jedna od organizatorica prve (i druge!) Povorke ponosa u zemlji.

Bosna i Hercegovina održala je svoju prvu Povorku ponosa u septembru 2019. godine. Evo kako je započelo.

„Inicijativa ideje o prvoj Povorci ponosa potekla je iz same zajednice, ali zvanična organizacija Povorke ponosa započela je 2018. godine sa 15 aktivista_kinja iz svih dijelova BiH.

Moja kolegica aktivistica, draga prijateljica i u to vrijeme radna kolegica (budući da smo obje radile

u Sarajevskom Otvorenom Ccentru), Lejla Huremović, pitala me je da li bih željela biti članica Organizacionog odbora (OOC) i sa zadovoljstvom sam rekla „da“. Ideja da sudjelujem u organiziranju nečega što je jedna od najvećih prekretnica za LGBT+ pokret u BiH bila mi je OGROMNA. U to vrijeme bila sam prilično nova u LGBT+ aktivizmu - imala sam 19 godina kada sam došla u OOC i 20 kada se dogodila Povorka ponosa. Trenutno mogu reći da nisam bila spremna za sav rad i emocije koje sam imala, ali tako sam počašćena, privilegirana i draga mi je što sam bila jedna od organizatorica naše prve Povorce ponosa.“

U to vrijeme zajednica je bila slabo vidljiva. Najava Povorke ponosa uzdrmala je tradicionalne zajednice i organizatori su se suočili sa mnogim poteškoćama i diskriminacijom. Možete li razmisiliti o događaju u smislu slobode javnog okupljanja? Koja su bila ograničenja i kako se to uspoređuje sa ostalim javnim okupljanjima?

„Jedan od glavnih problema pri organiziranju protesta, poput Povorke, trenutno je sloboda javnog okupljanja Kantona Sarajevo, koja je vrlo široko definisana i ostavlja prostor za različita tumačenja. I ove godine, kao i prošle godine, Povorka ponosa okarakterisana je kao skup visokog rizika, ali nije jedini takav skup u Kantonu Sarajevo.

Dodatne sigurnosne mjere Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo nisu izrečene ni za jedan drugi protest. Stavljanjem ovih sigurnosnih mjera na štetu organizatora, kaže se da država nema kapacitet ili ne želi pružiti potpunu sigurnosnu zaštitu LGBT+ osobama i ostalim učesnicima_

*Ljubav
nije
privilegija*

ama parade ponosa. U praksi se u Kantonu Sarajevo takve dodatne mjere terete samo za LGBT+ prosvjede. Ove mjere uslovjavaju upotrebu javnog prostora u znak protesta protiv nasilja, diskriminacije i nejednakog položaja LGBT+ osoba. Neispunjavanjem ovih uslova ne možemo izaći na ulice i boriti se za ljudska prava. Država je dužna osigurati i zaštititi ljude na javnim skupovima. Mi smo ti koje država treba zaštитiti i ne plaćati dodatno osiguranje za svoju zaštitu."

Uprkos borbi sa sigurnošću, govorom mržnje, prijetnjama nasiljem, kontraprotestima i negativnim komentarima ne samo šire javnosti, već i predstavnika stranaka, Povorka ponosa održala se 8. septembra i broj ljudi je sve iznenadio. Ljudi iz regionala okupili su se podržavajući ljudska prava i upisali historiju. Kako je šira javnost reagovala kad ste bili_e na ulici? Kako se to može usporediti s vašim očekivanjima?

“Iskreno, nisam očekivala da će 3.000 ljudi doći na našu Povorku ponosa. Nadali smo se 500, 1.000 najviše. Važno je da je puno naše LGBT+ zajednice došlo na Povorku, neki_e su prekrili lica da se ne odaju, ali došli su jer im je bilo važno da budu

tamo tog posebnog dana. Čak su nam i bake mähale s prozora, ljudi iz kafića koji su nam mahali i govorili „Ima izać!“ dok smo prolazili_e. Bio je to čaroban dan.

S druge strane, istog dana kada je bila Povorka, 8. septembra, imali smo kontraprotest religioznih muslimana. Srećom, to je bio mirni protest, s nekoliko problematičnih i homofobnih poruka na njihovim transparentima.

Budući da je prije Povorke ponosa bio još jedan kontraprotest, prilično je jasno da mnogi ljudi nisu željeli da se Povorka dogodi i bili su protiv. Odnosno, ne samo redovni ljudi, bilo je političara poput Samre Čosović-Hajdarević, zastupnice Stranke demokratske akcije (SDA) u Kantonu Sarajevo, koja je kritizirala i Povorku opisala kao "strašnu" ideju usmjerenu ka "uništavanju države i njenih ljudi" na njenoj Facebook stranici. To nam samo govori da nas čeka dug put u borbi protiv homofobjije u ovoj zemlji."

Vidljivost i stavovi prema zajednici promjenili su se nakon Povorke, što je bilo osnažujuće i politično. Kakav je uticaj Povorke bio na lokalnu

politiku? Možete li uporediti vidljivost LGBT+ tema u javnom diskursu prije i nakon ponosa?

„Percepcija da LGBT+ osobe zahtijevaju dodatna prava ili privilegiran položaj u društvu proizlazi iz činjenice da veliki broj građana nije svjestan kojih prava LGBT+ osobama nedostaje. Biti dio LGBT+ zajednice ne znači, kako se to u našem društvu često percipira, „biti drugačiji“, „biti bolestan“ i na kraju biti osuđen na nemogućnost nečijeg autentičnog života u javnosti. Ali da biste promijenili percepciju LGBT+ osoba, da bi se LGBT+ osobe integrirale u društvo, prije svega su vam potrebne zakonska jednakost, javna podrška i zaštita institucija.

Glavni rezultat je da smo kvir pitanja stavili na dnevni red u javnosti i postigli smo vidljivost kakvu nijedan od prethodnih događaja ili akcija nije uspjela.

Činjenica je da najvažnija pitanja kao što su nedostatak zakonskih porodičnih prava istospolnih parova, nedostatak dostupnih medicinskih postupaka za tranziciju i zakonske osnove za promjenu spola, te nemogućnost slobodnog izražavanja svoje seksualne orientacije i rodnog identiteta bez straha od nasilja još uvijek postoje, ali su ih na ozbiljniji način primijetili_e lokalni kreatori_ke politike.“

Za samu LGBT+ zajednicu proces je bio osnažujući i oslobođajući. Šta je Povorka značila za zajednicu u regionu, možete li uporediti ukupnu vidljivost i slobode prije i nakon Ponosa?

„Naša prva Povorka ponosa bila je zadnja Povorka ponosa u regionu, učinili smo ono što su zajednice radile nekoliko godina unazad u svojim zemljama. Lično ne bih rekla da se slobode mijenjaju, ali postojanje osjećaja slobode jeste. Mislim da je zajednica vidjela neke vrlo vidljive ljudi koji su članovi LGBT+ zajednice kako su vrlo ponosni i glasni zbog toga što jesu i mislim da im je to dalo potvrdi da je u redu biti kvir. U tome je pomogla velika podrška javnosti.

Između aprila i septembra 2019. imali smo više medijskih izvještaja o LGBT+ zajednici, Povorki ponosa i raspravama o LGBT+ problemima nego cijele prethodne godine. U tom periodu LGBT+ rasprave mogle su se čuti u svakom domaćinstvu u BiH, a to je velika stvar.“

Na kraju je prva Povorka ponosa BiH uspješno prošla i doprinijela do mnogo ljudi. Povorka je završena pjesmom, a istog dana bila je duga iznad Sarajeva (slike 1 i 2 izvor: LGBTI.ba)

STRUKTURNЕ BARIJERE KA RODNOJ RAVNOPRAVНОСТИ U RADNOJ SFERI

Elena Petrovska

*ovaj se članak odnosi na izvještaje i članke koji sadrže podatke o diskriminaciji s kojima se žene suočavaju; ovaj članak nije namijenjen zanemarivanju drugih rodnih identiteta i njihovih borbi.

Struktorna diskriminacija utkana je u način na koji funkcioniraju naša društva i djeluje kroz norme, rutine, obrasce stava i ponašanja koji stvaraju prepreke u postizanju jednakih mogućnosti i stvarne jednakosti. Svi ljudi imaju više slojeva svog identiteta i mogu se definirati prema različitim kriterijima (uključujući rod, spol, seksualnu orijentaciju, nacionalnost, etničku pripadnost, socijalni status, sposobnost, religiju i drugo) - mogli bi doživjeti diskriminaciju na osnovu više od jedne opažene karakteristike, što dovodi do višestruke ili *interseksionalne diskriminacije*. Konkretno na istočneuropskom nivou, nedostaju podaci i pravni mehanizmi koji se bave interseksionalnom diskriminacijom. Štaviše, određene zemlje imaju diskriminatornu praksu ugrađenu u njihov pravni okvir, sprečavanje jednakih mogućnosti i učešća, posebno za žene i rodno kvir osobe. Neke od ovih zakonskih prepreka mogu se naći u zakonima vezanim za rad, na primjer, zakonima o radu koji definiraju spiskove poslova koji su zabranjeni za žene.

Iako je tokom prošlog stoljeća došlo do mnogih poboljšanja u pogledu izjednačavanja prilika za posao i uslove rada, uzimajući daljnji pogled u sferu rada, još uvijek postoji znatna količina izravne diskriminacije s kojom se žene i rondo kvir osobe suočavaju na radnim mjestima:

- predrasude u procesu zapošljavanja ili otpuštanja, zbog roda
- zanemarivanje prilikom napredovanja na poslu; poznato kao „stakleni plafon“
- manje plaće u odnosu na cis-muškarce, iako rade isti posao
- seksualno uznemiravanje
- dobivanje manje plaćenog bolovanja ili uskraćivanje naknada za zaposlene, na osnovu roda
- opomene zbog ponašanja, koje ne rezultira disciplinskim postupkom, ako ga uradi osoba drugog roda
- oslovljavanje imenom ili rodom, koji nije identitet osobe
- biti predmet pogrdnog jezika ili psovki zbog drugačijeg roda/spola/seksualne orijentacije

Ovi opresivni i štetni mehanizmi mogu na neke osobe ostaviti dugoročne i štetne posljedice. U najmanju ruku, mogu dovesti do niskog samopošto-

vanja, problema s mentalnim zdravljem, sukoba na radnom mjestu, osjećaja nesigurnosti ili straha, izolacije i tako dalje. Uzimajući u obzir globalnu zdravstvenu krizu koju je izazvao Covid-19 2020. godine, radni prostor za mnoge je postao manje siguran, a uz to veliki broj ljudi širom svijeta ostao je bez posla. Pandemija je, međutim, nesrazmjerno utjecala na žene i rondo kvir osobe, ostavljajući ih u nepovoljnem položaju u društvu i unapređujući razlike između rodova.

Brzi globalni pregled posljedica pandemije i trenutnog općeg stanja:

- Žene* troše više vremena na neplaćene poslove (poput brige o djeci i kućnih poslo-

va). Žene* sada provode 15 sati više, od muškaraca, na neplaćeni posao svake sedmice.

- **Jako malo žena* su izvršne direktorice velikih svjetskih firmi.** Na listi Fortune Global iz augusta 2020., samo 13 žena (2,6%) bile su izvršne direktorice kompanija koje sačinjavaju Fortune Global 500 i sve su bile bijele.
- **Gubici plaća zbog Covid-19 nesrazmjerno utječu na žene*.** Na primjer, u Evropi žene* doživljavaju ukupan gubitak zarada od oko 8,1% u odnosu na samo 5,4% kod muškaraca.

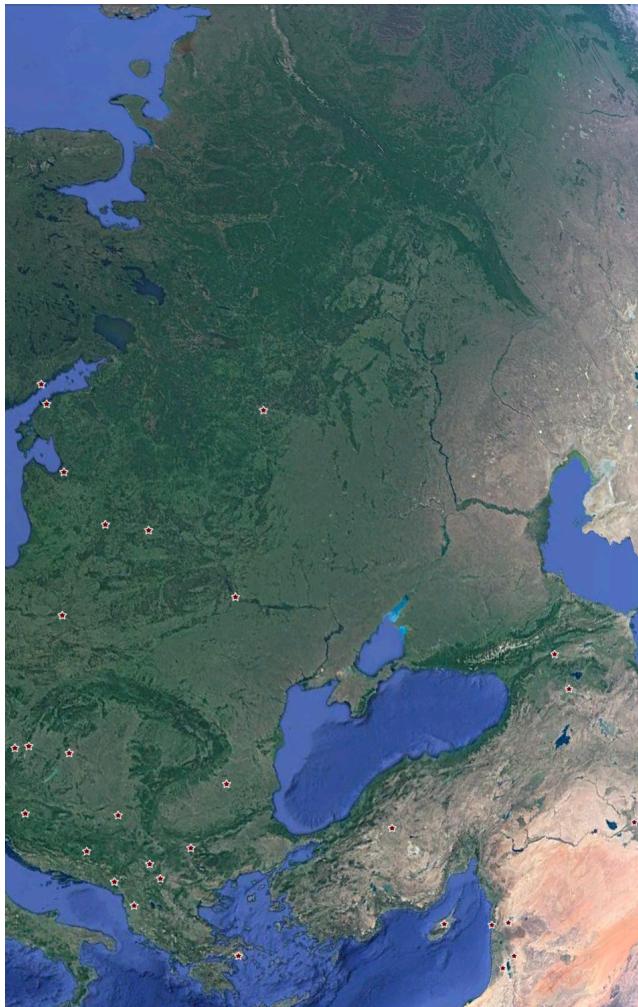
Kako zemlje mogu zatvoriti postojeću podjelu u ekonomskom učeštu između radnika_ca svakog roda? Iako često postoji velika razlika između zakaona u knjigama i njihove provedbe, prvi presudni korak morao bi biti formalni: **osiguravanje jednakosti prema zakonu**.

U potrazi za poslom u istočnoj Europi

2012. godine, Svetlana Medvedeva, oficirka za plovvidbu iz ruske jugoistočne regije Samara, prijavila se za posao kapetanke broda u putničkom preduzeću na reci Samara. Kada je kompanija odlučila da je zaposli, morali su povući odluku zbog zakaona. Isti zakoni u zemlji koji su poslali prvu ženu u svemir, uskraćuju ženama mogućnost da postanu mašinogradnja, tesarke, vozačice kamiona ili profesionalne vozačice. Ovaj se popis proširio na ukupno 456 zabranjenih poslova u 2018. godini, tvrdeći da su oni „opasni“ ili „štetni“ za zdravlje žena, posebno njihovo reproduktivno zdravlje.

Medvedeva se na sudu borila za svoja prava, ali je njen zahtjev odbijen. Kasnije 2013. godine, Medvedeva je prijavila žalbu pred UN-ovim Komitetom za uklanjanje diskriminacije protiv žena, tvrdeći da su joj kršena prava zbog njenog roda. Odbor je odlučio u korist Medvedeve i pozvao ruske vlasti da joj dodijele kompenzaciju i dopuste joj da prihvati posao.

Ova diskriminaciona rodnost zasnovana ograničenja bila su široko prisutna širom istočne Europe, ali

zahvaljujući naporima branitelja ljudskih prava, posljednjih godina ukinute su mnoge zabrane, a ovi zloglasni popisi postali su kraći.

2017. godine, samo 6 mjeseci nakon pokretanja kampanje #Alljobs4allwomen (#Svipošloviz-asvežene), Moldavija je postala prva zemlja koja je promijenila svoj Zakon o radu, ukinuvši zabranjena zanimanja. Ukraina, Armenija i Gruzija su ovo pratile ukidanjem i njihovih listi, neke od njih su još uvijek primjenjive na određene grupe žena* (trudnice i nove majke). Još uvijek mnoge zemlje imaju slična patrijarhalna gledišta o „podobnosti“ žena* i nerado daju svima jednak pristup svim vrstama posla.

Kao što možemo svakodnevno vidjeti i čitati, postoji više nivoa diskriminacije s kojima se ljudi suočavaju u svom profesionalnom životu. Svako diskriminatorno ponašanje kojem svjedočimo treba se osuditi sa naše strane i pružiti podršku žrtvama nepravde. Danas smo još uvijek daleko od poštenog i ravnopravnog društva, ali zajedno ras-temo u otporu i nadamo se da će prevladati prava i pravda, jer se nećemo prestati boriti za nju.

PUTOVANJE LATVIJSKE LGBTQ+ ZAJEDNICE: Od ulica do parlamenta

Selma Levrence

Latvija nema dobru reputaciju u vezi sa LGBTQ+ pravima - više puta je bila najlošija u EU prema ILGA-inom Rainbow Europe izvještaju. Godinama nije bilo pravnog poboljšanja, a uspostavljanje zloglasnih LGBT oslobođenih zona u Poljskoj pomjerilo je Latviju na predzadnje mjesto.

Iako još nema poboljšanja na papiru, socijalno se situacija polako, ali stalno popravlja. Nedavni pokušaj krajnje desničarske Nacionalne alianse da izmjeni Ustav kako bi oduzeo porodična prava LGBTQ+ porodicama naišao je na široko protivljenje i koalicionih i opozicionih poslanika_ca, društvenih aktivista_kinja i poznatih ličnosti, kao i čelnika_ca liberalnih crkava i profesora_ica teologije.

Dok slavimo 15. godišnjicu Udruženja LGBT i njihovih prijatelja Mozaik, prve LGBTQ+ organizacije za zaštitu prava u Latviji, 10. marta 2021, osvrćemo se na 15 godina borbe - nesretne mješavine postsovjetskog socijalnog konzervativizma, utjecaja Američkih crkvenih pokreta i populističke politike sve ukazuju da je Latvija i dalje jedna od

najmanje europskih LGBT+ prijateljskih zemalja.

Međutim, društveni se stavovi neprestano mijenjaju - prve dvije parade ponosa u Latviji su dočekale prijetnje i nasilne rulje koje su bacale jaja, parada_jz, pa čak i izmet, slično nedavnim događajima u Białystoku i Tbilisiju. Nekoliko stotina LGBT+ ljudi i saveznika marširalo je protiv nasilne vojske homofoba.

Situacija se činila bezizlaznom, jer je homofobija jedna od vodećih političkih retorika vladajućih stranaka - stranaka pod pokroviteljstvom oligarha - Latvijas Pirmā, poznata kao svećenička stranka.

Članovi ove stranke nisu se ustručavali širiti mržnju i verbalno i politički. U knjizi o homofobičnom govoru mržnje koju je objavio Mozaika, mogu se naći stravični citati poslanika ove stranke. Članovi parlamenta LGBT+ osobe javno su upoređivali sa kugom, buvama, virusima i na druge načine dehumanizirani tokom rasprave na plenarnom zasjedanju.

LPP je otisao dalje od ovoga, ponovo ističući kako

govor mržnje direktno dovodi do akcije. Zajedno sa drugim strankama neslavno su predložili izmijene i dopune latvijskog Ustava 2005. definirajući brak kao zajednicu muškarca i žene.

Uprkos homofobiji koju sponzorira država, situacija se postepeno poboljšavala. Nakon dvije nateže godine za LGBT+ zajednicu u Latviji, 2005. i 2006., stvari su krenule nabolje. Svakoj paradi ponosa od tada je prisustvovalo više pristalica i manje protivnika.

2014. ministar vanjskih poslova Edgars Rinkēvičs javno je na Twitteru izašao kao homoseksualac, postavši prvi političar ne samo Latvije, već i cijelog bivšeg Sovjetskog Saveza koji je to učinio. Uprkos tome što je u početku pobudio puno negativne pažnje, i dalje je ostao vrlo popularan i ove godine će za njega obilježiti 10 godina vlasti.

Ovo pokazuje koliko je bitna vidljivost - od Rinkēvičeve najave, sve je više poznatih ličnosti otkrilo svoj kvir identitet i svaku je društvo više prihvaćalo.

Europride je bio domaćin u Rigi 2015. godine, prisustvovalo je hiljade učesnika, a i samo nekolica kontraprotestnika. Nestale su nasilne horde homofoba koje su jurišale na ulice prije samo 10 godina.

Uprkos poboljšanju socijalnih stavova (istraživanja pokazuju da do 2/3 stanovništva Latvije podržava zakon o rodno neutralnom partnerstvu), pravna situacija se nije mnogo promjenila.

Međutim, sada postoje tri glavne političke stranke koje podržavaju civilne sindikate i šira LGBT+ prava, Novo jedinstvo (EPP), Razvoj / Za! (Obnovi Evropu) i Naprednjaci (Zeleni / EFA) - situacija koja bi bila nezamisliva prije samo 5 godina.

Voda Razvoja/Za! Članica parlamenta, Marija Golubeva, izabrana 2018. godine, druga je otvoreno kvir političarka i šestoka zagovornica zakona o građanskom partnerstvu koji štiti istospolne parove.

Parlament je nekoliko puta odbio ovaj predloženi zakon o građanskom partnerstvu, ali svaki put je prikupljeno 10 000 potpisa građana, ki potrebnih za ponovno podnošenje prijedloga, posljednji put za manje od tjedan dana.

Uzimajući u obzir uspjeh liberalnih i zelenih stranaka na izborima za gradsko vijeće Rige, kao i presudu Ustavnog suda krajem 2020. godine kojom se navodi da je trenutni nedostatak zaštite istospolnih parova i njihovih porodica protuustavan, gotovo je sigurno reći da će uskoro doći do značajnih poboljšanja u pravnoj situaciji LGBT+ osoba u Latviji.

Živeći u istočnoj Europi, gdje je homofobija raširena i često je podržana od države, situacija za LGBT+ osobe može izgledati bezizlazno. Međutim, vrijedi napomenuti da se aktivizmom i vidljivošću kvir zajednice društvene promjene mogu postići za samo nekoliko godina. Da bismo društvene promjene pretvorili u političke promjene, moramo poticati vidljivost kvir pitanja i poticati političko sudjelovanje.

ŽENE JUŽNOG KAVKAZA U POLITICI

Masha Pashkova-Dzneladze

Južni Kavkaz je najhomofobičnija i ženomržaćka regija od svih Istočne Evrope. Intervjuirali smo mlade žene koje aktivno učestvuju u politici i civilnom društvu u zemljama južnog Kavkaza - Armeniji, Azerbejdžanu i Gruziji. Liza Zhvania je članica izvršnog odbora Zelenih Gruzije - novoosnovane protopartije u zemlji. Osnivačica je i Maudija - prostora savremene umjetnosti. Vafa Naghiyeva je feministička aktivistica i članica opštine u selu Neftchala u Azerbejdžanu, gdje je i rođena. Diplomirala je politologiju i međunarodne odnose na Univerzitetu Sabahattin Zaim u Istanbulu. Lusine Kosakyan je specijalistica za ljudska prava i dugogodišnja aktivistica CDN-a, koja trenutno radi kao direktorka projekta i suosnivačica Mreže mladih na frontu.

Liza Zhvania

Lusine Kosakyan

Vafa Naghiyeva

Kako je biti žena u svojoj zemlji? Koji su kulturni, ekonomski i politički izazovi s kojima se žene suočavaju?

Liza Zhvania: Biti žena u Gruziji složena je stvar. S jedne strane, mnoge su žene, posebno u posljednjim decenijama, preuzele ekonomsku i socijalnu odgovornost za svoje porodice, dok tradicionalni, patrijarhalni pojmovi, kojih se naše društvo drži,

podržavaju žensku ulogu - i socijalnu i političku. Iako su mnoge žene odgajane za naporan rad, imaju strpljenje i poniznost, društvo nas ne stimulira da budemo ambiciozne. Uprkos činjenici da žene, majke, snose najveću odgovornost u mnogim porodicama, gdje bi očevi mogli nedostajati, njihova socijalna i politička uloga nije u potpunosti prepoznata.

თავისუფლება azadlıq ազատություն

Lusine Kosakyan: Moje lično žensko iskustvo i moja profesionalna praksa u radu u sferi ženskih prava, natjeraju me na razmišljanje da postoji različit odnos prema ženama u Armeniji (sličan drugim post-sovjetskim zemljama) koji se često razlikuje na osnovu bračnog statusa i ponekad njihove socijalne i obrazovne pozadina. Udate žene s djecom dobivaju najviše ohrabrenja i zahvalnosti kao „žene“. Ovaj status se doživljava kao najuspješniji i najispunjenviji za žene. Snažne žene koje nastavljaju svoju karijeru uvijek su propitivane i „izazivane“ da ispune svoju „ulogu“ supruga i majki, međutim, kad se izbore sa svim seksizmom, ageizmom itd. dođu do faze kada su određena dostignuća očita, one također postaju dobrodošle u društvu. Žene mlade dobi (često i muškarci) doživljavaju se kao djeca, koju roditelji moraju kontrolirati. Ovaj stav se može uočiti kroz lično iskustvo.

Politički, Armenija primjenjuje rodno neutralne politike. S druge strane, porodično nasilje i femicidi kao takvi, problemi su u Armeniji. Brojne organizacije za ženska prava rade na terenu na promociji rodne ravnopravnosti i rodno osjetljivog sadržaja u svim sferama.

Vafa Naghiyeva: Biti žena u Azerbejdžanu znači da se uvijek trebate boriti za svoja i prava drugih žena. U ovo se vrijeme povećava stopa porodičnog nasilja i samoubistava, a očevi, sinovi i muževi, čak i zetovi, zvijerski ih ubijaju. Biti žena u mojoj zemlji znači da se trebate boriti. Ženama je teško biti zastupljene na visokim pozicijama u političkoj sceni. Čak i ako su imenovane na određene funkcije, one nemaju neovisna prava donošenja odluka.

Kako ste se uključile u aktivizam kojim se danas bavite? Zašto je to važno za vas?

Lusine Kosakyan: Ja se profesionalno bavim ljudskim pravima. Imam dugogodišnje radno iskustvo u lokalnim neprofitnim organizacijama koje se bave ženskim pravima. Trenutno dijelim vodeće pozicije u organizacijama koje se fokusiraju na ljudska prava i mir. Moje akademsko i profesional-

no iskustvo pomoglo mi je da dam prioritet ovom specifičnom pitanju i primijenim rodnu ravnoopravnost na svim projektima koje provode moje predstavljene organizacije.

Liza Zhvania: Uključila sam se u aktivizam jer sam vidjela puno potencijala u rastu, zajedno s tim pothvatima i načinom kojim su se stvari odigrale, međuljudskim odnosima zajednička iskustva povezali su me s ljudima s kojima radim. Na oba mesta, kod Maudi i Zelenih, radim sa bliskim prijateljima i saveznicima. U oba slučaja ove organizacije polako ispunjavaju potrebe za okolnim zajednicama i imaju i kulturno i političko značenje koje odjekuje u društvu u cijelini. Stoga svoj rad prvenstveno smatram socijalnim.

Vafa Naghiyeva: Prije deset godina radila sam kao novinarka u organizaciji za ljudska prava. Većinu vremena radila sam intervjuje sa ljudima s ulice. Nakon toga radila sam kao novinarka na TV kanalu koji je finansijski podržavao vlada. Putovala sam u regije Azerbejdžana i vidjela mnogo problema, ne samo u pogledu roda, već i drugih perspektiva.

Željela sam nekako doprinijeti poboljšanju rodne ravnopravnosti u Azerbejdžanu. Ja sam žena i znam koliko je to teško biti. Također se suočavam sa poteškoćama zbog svog spola. Ali, u ruralnim područjima situacija je mnogo teža. Žene se ovdje suočavaju s nasiljem u porodici i potrebna im je stručna podrška, obrazovanje i finansijska neovisnost. Iz tog razloga otvorila sam šivaći atelje u svom selu 2019. godine. Imale smo poteškoća u nastavku rada, posebno nakon pandemije, ali pokušat ću poboljšati poduzetništvo i nastaviti opet. Pored toga, kako bih pomogla većem broju ljudi u svom selu, kandidovala sam se na opštinskim izborima i plasirala se u vijeće. Zbog skučenog političkog prostora teško je pobijediti na bilo kojim izborima u mojoj zemlji. Ja sam bila jedina koja je izabrana u skladu s demokratskim procesima.

Kako su ljudi različitih rodnih identiteta zastupljeni na različitim nivoima vlasti?

Liza Zhvania: Postoji ozbiljan problem u rodnoj zastupljenosti u vlasti, a u slučajevima kada su žene na višim funkcijama, čini se da je moć obično nominalna. Na primjer, imamo svoju prvu ženu predsjednicu, ali ona se u velikoj mjeri percipira i dijelim ovo uvjerenje da su njezini stupci i odluke rijetko neovisni, već pokazuju položaj vladajuće stranke. Ogroman problem predstavlja i način na koji su žene političarke često ucijenjene snimkama koje predstavljaju njihov lični, često seksualni život. Javna rasprava o ličnom životu postaje ogroman rizik za gotovo svaku ženu koja stupa u politiku i te rasprave često oblikuju javno mnjenje oko date figure.

Vafa Naghiyeva: U Azerbejdžanu je teško govoriti o ovome. Na različitim nivoima upravljanja nema mjesta za ljude drugog roda. Ako postoje žene službenice, one vjerojatno nisu izabrane i nemaju nikakvu ulogu, one postoje samo zbog formalnosti.

Lusine Kosakyan: Što se tiče politike i donošenja odluka, postoje statistike o rodnoj reprezentativnosti. Primjetno je da statistika primjenjuje rodni binarni pristup na sve podatke. Dakle, prema istraživanju UNDP-a, zastupljenost žena u domenima odlučivanja i dalje je niska.

Trenutno zastupljenost žena označava da one čine:

- manje od 2% su predsjednice zajednica;

- oko 10% su članice gradskih/opštinskih vijeća (podaci iz 2019);
- 24% su članice državnog parlamenta; 8% ministrike i 26% zamjenice ministara
- 0% ih je državnica, 18% zamjenice.

Mislite li da su žene u politici stigmatizirane u vašoj zemlji? Ako da, koji faktori doprinose ovom procesu?

Lusine Kosakyan: Iako su žene važne akterke u obrazovanju i socijalnim poslovima i dobro su zastupljene u akademskoj zajednici, u politici određene prepreke ostaju netaknute. Na primjer, na lokalnom nivou postoje ograničenja u afirmativnim mjerama ili angažmanu političkih partija za unapređenje žena. Stereotipni stavovi o ulogama žena i muškaraca i nedostatak samopouzdanja kod žena stvaraju prepreke za političko učešće žena. Zbog svoje ograničene zastupljenosti na rukovodećim pozicijama, žene imaju vrlo malo utjecaja na političke odluke. Iako sistem kvota od 25% osigurava da su žene zastupljene u političkim strankama, one se suočavaju sa različitim preprekama za ulazak na dužnost na lokalnom i nacionalnom nivou.

Politička scena ostaje muško područje zbog barjera poput potrebe za balansiranjem političke karijere sa porodičnim obavezama i percepcijom javnosti, stereotipima, da muškarci postaju bolje

vođe. Žene su više od polovine državnih službenica, ali samo 15% njih je na najvišim nivoima. Potrebno je više napora na promociji aktivnog učešća žena u višim nivoima donošenja vladinih politika.

Vafa Naghiyeva: Nažalost, da, kao i u mnogim drugim jako patrijarhalnim zemljama, naše društvo ne želi dozvoliti ženama da se predstavljaju u različitim oblastima, posebno u politici

Na primjer, kada sam dala kandidaturu da budem izabrana za članicu opštine, prijetio mi je naš načelnik opštine i pozvao me na biračko mjesto da provjerim glasačke kutije. Kad sam otišla na to mjesto, zatvorili su vrata, zadržali su me u sobi sa 9 nepoznatih muškaraca i pokušali da me prisile da povučem kandidaturu. Tada, kada sam izabrana i tražila sam transparentnost od načelnika naše opštine, uzeo je moje fotografije s plaže, sa mog instagram profila. Te slike je zalijepio na autobuska stajališta, ulaz u selo i poštu, ispred bolnice u kojoj uvijek ima puno ljudi. Pored toga, napravljena je još jedna slika u kafiću, moj prijatelj i ja pijemo pivo. Htio je ovom metodom deložirati, osramotiti i otjerati me iz sela, kako bih izgledala nemoralno. Policia također nije učinila ništa u vezi sa cijelom ovom pričom jer podržava nositelje patrijarhata. Bilo je vrlo teško boriti se kao žena, pogotovo u zemlji poput naše. Kao žena uvijek se možete suočiti sa stigmatizacijom i oni naravno ciljaju vaš rod.

Šta mislite, koji bi mogao biti način da motivirate više ljudi različitog spola i seksualnosti da se kandidiraju u našim zemljama?

Liza Zhvania: Nedostatak solidarnosti sa ženama i ljudima različitih seksualnih identiteta veliko je

pitanje u Gruziji, koje treba prevazići u općem kognitivnom području kako bi se te osobe osnažile. Primjeri hrabrosti, solidarnosti i, ponajviše, javnog prepoznavanja problema s kojima se suočavamo presudni su u formiranju ove solidarnosti. Mnoge društveno prihvaćene norme moraju se osporiti, na prilično agresivan način, kako bi se stvorili uvjeti za rodnu i seksualnu pravdu.

Lusine Kosakyan: Trenutni pristup traženju jednakе zastupljenosti žena i muškaraca (politike su rondo binarne) uglavnom je ono što se naziva pozitivnom diskriminacijom ili sistemom kvota. Međutim, to se ne može dovoljno izmjeriti samo u brojkama, a ne u smislu "kvaliteta". Iz moje perspektive, kako bi se postigla rodna osjetljivost u različitim aspektima društvenog i političkog života, prije svega treba postojati kvalitetno rodno tematsko obrazovanje (i formalno i neformalno). Mnogo inicijativa odozdo prema gore trebalo bi biti za razbijanje rodnih stereotipa i osporavanje rodnih normi i uloga. Mnogo projekata liderstva trebalo bi primijeniti na mlade žene. Sve spomenuto mora biti stalno i kvalitetno.

Vafa Naghiyeva: Zapravo je teško odgovoriti na ovo pitanje, jer postoji toliko mnogo problema kako se rodni identitet doživljava u Azerbejdžanu. I dalje se borimo za svoja osnovna ljudska prava. Sva pitanja koja sam prije spominjala - porodično nasilje, stope samoubistava, ruganje - sve to iz sebe ima političke razloge. Kako možemo naći način da se nosimo s tim? - Mislim da bismo postigli ovaj cilj, trebali bismo masovno podizati svijest u društvu i educirati ljudi.

KVIR UMJETNIČKI FESTIVALI U I.E.

Maja Klimentić

Umjetnost je važan alat za širenje ključnih poruka. Može doseći široke publike, motivisati, osnažiti i imati veliki utjecaj na pojedince i grupe. LGBT+ zajednica, ljudi različitih rodnih identiteta i seksualnih orientacija često se suočavaju s diskriminacijom, govorom mržnje i opresijom, jer je osviještenost i trenutna kolektivna svijest u istočnoj Evropi o problemima s kojima se ove zajednice suočavaju niska. Kvir umjetnički festivali predstavljaju jedan način na koji se vidljivost zajednice može dovesti u javnu sferu pomoću različitih umjetničkih alata. Šira će javnost pronaći razumijevanje, empatiju i suočenje ako im realnost predstavi treća strana (umjetnost), nego ako bi sama zajednica predstavila prepreke sa kojim se susreću. Na ovaj se način pokazuje da svi govorimo zajedničkim jezikom umjetnosti.

U ovom članku, različiti festivali su predstavljeni zajedno sa svojim ciljevima, lokacijama i aktivnostima. Na ovaj način ih činimo vidljivima i dostupnim zajednicama širom Istočne Europe. Ako se nađete blizu nekih od ovih festivala, sada znate da ih možete posjetiti i uključiti se - bilo svojim umjetničkim doprinosom ili kao posmatrači_ce. Osim navedenih kvir umjetničkih festivala, u gotovo svim europskim zemljama organiziraju se i drugi događaji ili ekvivalenti festivala.

Filmski festival „Jedni uz druge“ (Rusija)

Filmski festival „Jedni uz druge“ želi uspostaviti slobodne otvorene kulturnoške prostore u kojima lezbejke, homoseksualci, biseksualne, transrodne i kvir osobe mogu potvrditi, preispitati i proširiti svoje identitete.

Kroz visokokvalitetne, inteligentne filmove, oni stvaraju forum za raspravu u društvu, razarajući mitove i zastarjele stereotipe koji i dalje koče razvoj LGBT+ zajednice u Rusiji. Generisanjem pozitivnog dijaloga oni imaju za cilj da pokrenu promjene, njegujući poštovanje ljudskih prava LGBT+ osoba i u osnovi doprinoseći toleranciji i šire prihvatanje različitih grupa u ruskom društvu. Ovaj filmski festival održava se od 2008. godine i prezentuje filmove u mnogim gradovima Rusije, od velikih producenata do lokalnih umjetnika, time osnažujući i zajednicu i umjetnike. Više informacija možete pronaći ovdje: bok-o-bok.com/en/

Merlinka festival (Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora)

Međunarodni festival kvir filma Merlinka ili Merlinka festival je godišnji LGBT+ tematski filmski festival koji se svake godine organizuje u Beogradu, Srbija (od 2009.), Sarajevu (od 2013.) i Tuzli, Bosna i Hercegovina te Podgorici, Crna Gora (od 2014.). Beogradsko izdanje se organizuje u Domu omladine Beograda tokom druge sedmice decembra i traje pet dana. Sarajevsko i Podgorica izdanje organizuju se u januaru i februaru svake godine, pri čemu se prvo organizira u Art kinu Kriterion, Sarajevskom ili Tuzlanskom Otvorenom Centru, a drugo u PR centru. Festival su 2009. godine osnovali Gej Lezbejski Info Centar i Dom omladine Beograda. Pokazuje igrane filmove, dokumentarne i kratke filmove iz cijelog svijeta koji se bave gej, lezbejskim, biseksualnim, transrodnim, transseksualnim, interspolnim i kvir problemima.

Festival je dobio ime po Vjeranu Miladinoviću Merlinki, transrodojnoj seksualnoj radnici i glumici koja je ubijena 2003. godine. Festival je osnovan kako bi promovisao LGBT+ umjetnost i kulturu. Merlinka je jedini filmski festival koji se svake godine aktivno organizuje u nekoliko zemalja.

MERLINKA

DOTYK (Bjelorusija)

„Dotir“ (bjeloruski: Dotyk) je međunarodni godišnji festival kvir kulture. Njegov cilj je proširiti znanje o postojećoj diskriminaciji, dotači se aktualnih pitanja poput identiteta i samoizražavanja, privući pažnju na problem različite vrste ksenofobije u bjeloruskom društву, kako bi se potaknula konsolidacija diskriminiranih ljudi, povećala njihova samosvijest i povećala sposobnost publike za samorefleksiju.

DOTYK je u početku bio planiran kao filmski festival, popraćen raznim događajima i održavao se jednom godišnje, postojeći u svrhu reflekcije o iskustvima diskriminiranih i ugnjetavanih društvenih grupa. DOTYK je prerastao ograničenja kino festivala i počeo objedinjavati različite oblike izražavanja, te postao festival kvir kulture, održavao se na različitim prostorima, i pojavio se u gradovima osim glavnog grada.

DOTYK gradi komunikaciju koristeći jezik slobodnih umjetnosti jer je to univerzalni ljudski jezik koji pokazuje istinite priče, a ne umanjene na statističke podatke, te odražava svjetsku složenost i raznolikost.

Festival ravnopravnosti (Ukrajina)

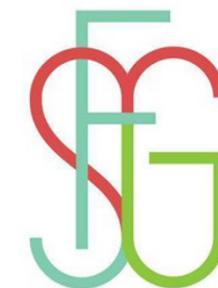
Festival ravnopravnosti kombinira kulturu, kreativnost i društveni aktivizam i stvara prostor za raspravu o raznolikim identitetima. Festival je godišnji događaj koji okuplja različite društvene grupe u borbi protiv predrasuda i diskriminacije. Nastoje da žive u društvu u kojem postoji dijalog, a ne nasilje. Cilj im je izgraditi socijalni dijalog u Ukrajini uz pomoć umjetnosti i prijateljske komunikacije.

Prvi festival održan je u Kijevu 2014. godine, a od 2016. održava se ne samo u glavnom gradu, već i u drugim regijama. Program festivala obično uključuje projekcije filmova, performanse, foto projekte, diskusije, nastupe ukrajinskih i stranih umjetnika, socijalno pozorište, koncerte, zabave i još mnogo toga: equalityfest.in.ua/pro-festival/

Filmski festival Gej filmske večeri (Rumunija)

Filmski festival gej filmske večeri (rumunski: Serile Filmului Gay) svake godine u Cluj-Napoci u Rumuniji organizuje LGBT+ udruženje „Budi andeo“. Predstavljajući seriju filmova s LGBT+ temama, pokušava prikazati LGBT+ kulturu i kino, istovremeno pokrećući dijalog s drugim članovima društva. Festival je prvi put organizovan 2004.

Filmovi prikazani na filmskim večerima ponešto se razlikuju od filmova prikazanih u sklopu godišnjeg GayFest-a u Bukureštu, koji uključuje i filmski festival. Događaj je u svom izboru uglavnom fokusiran na vodeće filmove na engleskom jeziku, dok GayFest obično predstavlja veći broj dokumentarnih filmova i europskih produkcija, sa većim fokusom na LGBT+ prava. Pored toga, Gay Film Nights uključuje svečanu nagradu u nekoliko kategorija, kojom se nastoje prepoznati oni koji su tokom cijele godine doprinijeli LGBT+ kulturi i pravima: serilefilmuluiigay.ro/2020/

LGBT+ filmski festival (Poljska)

LGBT+ filmski festival jedan je od najvažnijih događaja na kulturnoj mapi Poljske. Održava se svake godine i postao je najveća proslava LGBT+ kina u zemlji. Prikazan je u 9 gradova u Poljskoj, a održan je deveti put 2020. Festival se održava u surovoj političkoj klimi, jer je Poljska proglašena naj homofobičnijom zemljom u Evropi (ILGA Europe). Osim prikazivanja filmova sa drugih festivala, to također daje priliku za alternativne filmove poljskih autora_ica i aktivista_kinja. Svi su stvorenii sa zajedničkim ciljem - da ih pogleda divna raznolika publika, bez bilo kakvih podjela i kategorija: trafo.art/en/11-lgbt-film-festival-2020/

Mezipatra (Republika Češka)

Mezipatra je češki kvir filmski festival koji prikazuje filmove s gej, lezbejskim, biseksualnim i transrodnim temama. Ime Mezipatra u prijevodu znači "polusprat/mezanin" i odnosi se na misiju festivala: stvaranje prostora za susrete ljudi bez obzira na njihov rod ili seksualni identitet. Svako izdanje istražuje odabranu temu i ugošćuje razne međunarodne goste. Prateći događaji budu sve od predavanja i debata do otvaranja umjetnina i pozorišnih predstava, kao i uzbudljivih zabava. Održava se svake godine u novembru u Pragu i Brnu sa povezanim događajima u Ostravi, Olomoucu i drugim gradovima u Češkoj republici: mezipatra.cz/en/

Pink Life QueerFest (Turska)

Pink Life QueerFest je međunarodni LGBT+ tematski filmski festival koji se održava u raznim gradovima Turske. Kvir fest, prvi put održan 2011. godine, prvi je LGBT+ tematski filmski festival u Turskoj, a organizovalo ga je udruženje solidarnosti „Pink Life LGBTI +“ u Ankari. Festival se održavao u Ankari do 2013. godine, prije nego što je zabranjen, a zatim prebačen u Istanbul, Denizli i Mersin od 2014. Vlada Ankare zabranila ga je zauvijek. Cilj QueerFesta je stvaranje osnova za diskusiju o kvir teoriji i umjetnosti u Turskoj, skrećući pažnju na diskriminaciju i nasilje nad LGBT+ članovima društva: pembehayatkuirfest.org/

Thessaloniki Festival Kvir Umjetnosti (Grčka)

Thessaloniki Festival kvir umjetnosti (eng. Thessaloniki Queer Art festival – TQAF) je osnovna inicijativa kojom se nastoje promjeniti duboko ukorijenjene zablude i predrasude prema LGBT+ zajednici kroz umjetničke i kulturne prakse. Festival je osnovan 2018. godine, a vodi ga posvećeni tim volontera koji kvir umjetnicima pruža platformu za istraživanje socijalno kulturoloških fenomena koji se odnose na kvir identitete i iskustva.

Festival je vođen uvjerenjem da umjetnost ima moć otvoriti nove načine komunikacije, kao i da služi kao most između raznolikog polja pojedinaca i društvenih grupa. Cilj TQAF-a je poticanje dijaloga i razvoj alternativnih metoda za rješavanje socijalne diskriminacije: queerartsfestival.gr/

Kvir talas/ Queer Wave (Kipar)

Kroz transformativnu snagu kinematografije, Queer Wave nada se da će podijeliti neka od naj unikatnijih kinematografskih iskusstava, promovišući kulturu prihvatanja i solidarnosti širom zemlje. Cilj im je pružiti priliku ljudima da slave raznolikost i zajedništvo kroz neke od najboljih svjetski nagradivanih LGBT+ naslova, s fokusom na filmove koji nikada prije nisu bili prikazani na Kipru: queerwave.com/

SADA NIJE VRIJEME: Rodno orijentisani mediji u industrijskom gradu

Kateryna Andrieieva

Ova priča govori o mladoj stručnjakinji za digitalne medije iz jednog od najvećih industrijskih centara Ukrajine. „Sada nije vrijeme“ - Nenačasi (ukr. Неначасі) promoviše vrijednost ljudskog života i pomaže u pronalaženju podrške onima kojima je ona potrebna, objavljujući vijesti i priče o socijalnim problemima i životima ljudi čija se prava krše. Razgovarali smo s Katerynom Mai-borodovom, osnivačicom Nenačasi, o njenom projektu i načinu rada sa složenim socijalnim pitanjima kao što su LGBT+ i rodna ravnopravnost.

Recite nam više o projektu.

Ideja se pojavila možda prije 5 godina, kada sam pronašla stranu web stranicu koja je kombinovala medije i resursni centar za dobrovorne fondacije. Svidio mi se ovaj koncept - predstavljanja publike različitim nevladinim i dobrovornim organizacijama kroz lične priče i time uključivanje više ljudi u dobrovorne akcije i rješavanje socijalnih problema.

Ranije sam radila u informativnim i istraživačkim medijima i naučila kako pisati o konfliktno osjetljivim temama, a tek nedavno sam smogla hrabrosti da stvorim Nenačasi. Krajem 2020. godine dobila sam grant u saradnji sa nevladinom organizacijom „Gender Z“ iz Programa donacija za demokratiju američke ambasade u Ukrajini. Za početak je bila dovoljna tromjesečna podrška.

Trenutno sam, jer je mikrogrant, jedina članica tima. Ali s vremena na vrijeme uključim fotografе, a ima i drugih ljudi koji su spremni da nam pomognu i ponekad pripreme materijale. Pored toga, ljudi iz diskriminisanih grupa ili osobe sa invaliditetom šalju nam informacije. Na primjer, nedavno sam dobila informacije o majci djeteta sa invaliditetom i njihovim posebnim obrazovnim potrebama.

Naš mali san je imati gotovo 30% sadržaja kreiranog od strane diskriminisanih grupa koje su zainteresovane za isticanje određenih tema; ostalo je ono što sami stvaramo. Pored toga, stvorit ćemo bazu provjerenih organizacija, koja će izgledati poput internetske trgovine: osoba može odabrati kategoriju i vidjeti koje organizacije rade na određenoj temi u Zaporozju i regiji. Te organizacije mogu nam pružiti sadržaj, nove teme ili ispitnike. Kao rezultat, obje komponente utječu jedna na drugu. Nenačasi je projekat društvenih medija koji

je sjedište novinarstva i dobrovornih akcija. Naš se projekat uglavnom fokusira na LGBT+ pitanja, ali pored toga pokrivamo i teme rodne ravnopravnosti, nasilja u porodici i osobe sa invaliditetom. I vjerujem da će ih biti još.

Podkaste ste počeli koristiti kao format za medije nedavno. Zašto ste odlučili na ovo?

Podkasti su novi format za nas, pa je teško govoriti o njihovoj efikasnosti. Imamo poteškoća s angažmanom publike, ali postoji odgovor na podkaste. To je zato što ljudi tokom izolacije žele čuti

glas i osjetiti bliskost. Ideju sam prvi put dobila na početku samoizolacije (u proljeće 2020. godine), kada sam odlučila svake večeri čitati naglas dijelove knjiga na svojoj Instagram stranici. Povratnih informacija je bilo mnogo, ljudi su voljeli slušati i osjećati bliskost. Nisu željeli da se ta čitanja zaustave kad se samoizolacija završi i tražili su da čitam još nešto. Uzela sam ove povratne informacije u toku pripreme zahtjeva za Nenačasi grant. Sada, tužni ili usamljeni ljudi, ili oni koji su zatvoreni sa porodicom sa COVID-om, osobe sa djecom ili osobe sa invaliditetom, mogu se uključiti i slušati podkaste i osjećati bliskost. Osim toga, u našim podcastima nema cenzure, gosti mogu opovoziti i mi to ne režemo - to nam je važno, jer su na taj način razgovori iskreniji i prisniji, bez osjećaja da se ljudi suzdržavaju.

Kako radite sa sagovornicima i njihovim pričama?

Radim na temama vezanim za rod i LGBT+ više od 3 godine, tako da sam u kontaktu s mnogim organizacijama u Zaporozju, kao i ljudima koji nisu uključeni u bilo koju organizaciju, ali su i dalje

spremni podijeliti svoje priče. Pokušavam smisliti ko bi mogao odgovoriti na moja pitanja, pratim zanimljive ljude na društvenim mrežama i na taj način pronalazim ispitanike. Na primjer, uskoro ćemo snimiti podcast s Kostjom Andrieievim, koji je aktivist koji radi u LGBT+ organizaciji, a razgovarat ćemo o homoseksualnosti i masovnoj kulturi - kako se homoseksualnost prikazuje u kinu, knjigama i pornografiji. I sve to zato što sam pratila njegov instagram i vidjela da piše zanimljiva zapažanja o kulturi.

Jedna od naših prvih priča bila je o momku koji je morao prestati vježbati kao drag queen kako bi se zaposlio i socijalizirao, jer mu je to kočilo život i nije bio prihvaćen u LGBT+ zajednici. Mislim da je ova priča vrlo simbolična. Još jedan podcast koji želim spomenuti je priča Natalije Lobach - poznate urbanistkinje iz Zaporozja koja se bavi kulturom, arhitekturom i urbanizmom. Ona je 40-godišnja dizajnerka i radi u LGBT+ organizaciji. Zahvaljujući velikom timu entuzijasta i posebno Nataliji, jedno od gradskih naselja „Socijalni grad“ bilo je

izloženo široj javnosti kao arhitektonski fenomen. Njemački arhitekti tamo su čak održali konferenciju o Bauhaus arhitekturi. Uz sva postignuća u gradu, Natalija se brine da društvo neće prihvati njen homoseksualni identitet. Ljudi koji puno doprinose Zaporozju i pomažu nam da shvatimo važnost kulturnog procesa i istorije u gradu ne mogu se ovde osećati prijatno. Ove dvije priče su za mene najdirljivije.

Što se tiče osoba sa invaliditetom, postojala je priča o vrlo ljubaznoj djevojčici sa autizmom koja predaje muziku drugoj djeci s invaliditetom. Njen otac je sveštenik koji je protjeran iz Ukrajinske pravoslavne crkve Moskovske patrijarhije zbog svog patriotskog stava. Nije primljena u muzičku školu, pa je djevojčica naučila svirati banduru da bi ušla u drugu muzičku školu. Sada pomaže djeci s kojom drugi učitelji ne žele imati posla zbog nedostatka znanja o radu s djecom s mentalnim poremećajima.

Ko je publika vašeg medija?

Prvo su tu bili ljudi koji su već znali o čemu pišem i na kojim temama radim. Oni su naše pristalice koji su ponudili da budu intervjuirani, predložene teme i drugu pomoći. Na primjer, nekoliko fotografa ponudilo je svoju pomoći na dobrovoljnoj osnovi. Tada su došli slučajni ljudi koji su uglavnom stavljali lajkove i komentare.

Nenačasi trenutno ima različite tipove publike, ali zasad ne možemo pravovremeno pristupiti svima. Na primjer, jedna vrsta su ljudi koji se već bave socijalnim pitanjima, poput predstavnika nevladinih organizacija ili dobrotvornih fondacija koji se vrlo često suočavaju sa pregorijevanjem i osjećaju da im je posao nepristupačan i prespor. Želimo da svi ti ljudi vide važnost svog doprinosa kroz naše materijale ili kroz komunikaciju potaknuta tim materijalima. Druga vrsta su ljudi koji su tek počeli shvatati da pripadaju diskriminiranim grupama i ne znaju šta da rade sa svojim životima.

I, naravno, hejteri, jer je vrlo važno umanjiti agresiju. Češće dolaze iz ciljanih reklama - neki ljudi toliko mrze teme o LGBT+ ili nasilju u porodici da ih Facebook cilja oglasima sa tim temama. Hejteri nam kažu da je „to neprirodno“, „to je samo mentalni poremećaj“ i tako dalje. Postoje različite taktike ophodenja s takvim ljudima. Ako bilo ko od njih prijeti ili potiče nasilje, uklanjamo ove komentare bez premišljanja. Ako su u pitanju stereotipi, pokušavamo razgovarati sa tom osobom. Razumijemo da ne znaju svi ili ne žele znati o homoseksualnosti, invaliditetu ili razlozima nasilja u porodici. Možete razgovarati s tim ljudima. Zapravo je to najdosjetljivija publika, zahvaljujući kojoj možete vidjeti mnoge teme o kojima možete pisati i razgovarati. Ljudi koji rade na polju ljudskih prava ili u dobrotvornim fondacijama obično vjeruju da je toliko toga već rečeno, toliko članaka već napisano - šta se još može reći? Ali kada pročitate standardni set stereotipa i mržnje, shvatite da su ih svi ti članci obišli. Potrebno je razgovarati s takvim ljudima, apelirati na njih i koristiti onu komunikacijsku platformu na koju je osoba došla. Zbog toga je potrebna sva publika, sva publika je dobra. apelirati na njih i koristiti onu komunikaci-

jsku platformu na koju je osoba došla. Zbog toga je potrebna sva publika, sva publika je dobra. apelirati na njih i koristiti onu komunikacijsku platformu na koju je osoba došla. Zbog toga je poželjna sva publika, i sva publika je dobra.

Da li promovišete društvene probleme na agendi grada?

Teško je procijeniti doprinos i učinkovitost jednog medija, jer je to dio velikog timskog rada. Nedostatak adekvatnih povratnih informacija otežava rad u medijima. Na primjer, dizajner interijera

može pogledati rezultat svog rada i dobiti povratne informacije od klijenata, ali u novinarstvu ne vidite jesu li vaše publikacije utjecale ili promijenile nešto. Ponekad pomislim da se ništa ne mijenja, da je sve uzalud.

Ali za 2-3 godine vidim da u Zaporozju ima više masovnih parada ponosa (prva je bila prošle godine i bila je divna). Naši su građani sada upoznati s problemom nasilja u porodici i razumiju zašto su potrebna skloništa. Naravno, ne svi - lokalni izaslanici još uvijek ne razumiju u potpunosti. Ali taj broj dovoljan je za prikupljanje potrebnog broja potpisa na peticiji za uspostavljanje skloništa za žrtve nasilja u porodici i to je plus. Vjerujem da sam ja i mediji u kojima radim i pokrivam ta pitanja zaslužni mali dio ovih postignuća.

Još jedan primjer tima s kojim sam ranije surađivala nije ih previše zanimala tema roda ili nasilja u porodici ili nisu znali zašto se seksualne radnice ne mogu zvati prostitutkama. Ali radili smo zajedno i oboje smo utjecali jedni na druge. Godinu dana kasnije vidjela sam kako kolege počinju da pitaju kako nešto pravilno napisati. I u redu je - sve se mijenja malo po malo.

Da li više volite raditi na gradskom ili državnom nivou?

Prije svega, već postoje mediji koji promovišu rasprave o ljudskim pravima u Ukrajini i drag mi je zbog toga. Vrlo mali broj medija u Zaporozju može sebi priuštiti trošenje vremena, resursa i novca radeći na tako teškim temama, jer je lokalni medijski biznis fokusiran na teme koje su svi ma aktuelne, poput gradskih vijesti ili stambenih i komunalnih usluga. Drugo, pretpostavljam da je lokalno kul.

Rad u zajednici na lokalnom nivou pokazuje kakvim resursima zajednica raspolaže (kao NVO, građanski pokret, dobrotvorne fondacije). Ljudima treba pokazati da postoje ti resursi i ljudi koji žele - i trude se - poboljšati okruženje - bilo da je to za udoban javni prevoz, borba protiv dominacije vanjskog oglašavanja, ili za očuvanje kulturne baštine. Na taj način uništavaju stereotip za kojeg nikoga nije briga. Kad ljudi vide kako različite organizacije i aktivisti rade nešto u svom gradu, osjećaju nadu jer nisu sami sa svojim mislima i imaju kome da se pridruže.

Sviđa mi se i ideja o izgradnji zajednice. Želim da se spoznaja da nešto ovisi o nama širi u našem gradu tako da se ljudi više uključuju u aktivnosti nevladinih organizacija ili redovno doniraju dobrotvornim fondacijama. Zalažemo se za održivi

razvoj dobrotvornih organizacija. Bilo bi najbolje kad bi ljudi shvatili da ako redovito doniraju, a ne jednom godišnje samo kako bi napravili gestu, mogu grad učiniti boljim.

Možete li nam reći nešto više o lokalnom kontekstu Zaporozja?

Svojedobno sam mislila da postoji specifičan lokalni kontekst, ali kasnije sam čitala ma-

terijale svojih kolega iz različitih gradova i oni su opisivali iste probleme. Moglo bi se reći da u postsovjetskim zemljama postoji tendencija da rodna ravnopravnost bude među najmanje prioritetnim problemima. S druge tačke gledišta, postoje specifičnosti u vezi sa implementacijom promjena. Zaporozje je industrijski grad, tako da se naše lokalne vlasti uglavnom sastoje od predstavnika fabrika koje su čvrsto postavljene u svojim načinima rada i razmišljanjima. Iz tog je razloga teško implementirati bilo kakve progresivne promjene.

Na primjer, građani su potpisali peticiju za osnivanje skloništa za žrtve porodičnog nasilja, ali izaslanici ne razumiju zašto je to važno i koji je razlog za razdvajanje žrtava nasilja u porodici od drugih ljudi kojima je potreban azil. Sklonište za siročad i porodice sa djecom ima i druge specifičnosti, žrtve nasilja u porodici ne mogu se tamo slati, jer ni u kom slučaju agresori ne smiju znati gdje su žrtve, da prijete i drugima. Teško je objasniti socijalna pitanja i pokazati ljudima u industrijskom sektoru koji su u vlasti šta se tačno mora učiniti za grad. Smatramu da je dovoljno izgraditi novi trg, pločnike ili klupe. Šta još nedostaje?

Imate li iskustva u saradnji sa političarima kama?

Ostajemo neutralni i neovisni od političara_ki i političkih sila. Međutim, mogu kontaktirati neke izaslanike koje sam upoznala zbog njihovih profesionalnih, a ne političkih aktivnosti, poput novinara_ki i bivšeg vojnika. Generalno, saradnja s političarima je vrlo nezahvalna. Nažalost, osoba se ne ponaša uvijek onako kako se izjašnjava u javnosti. Na primjer, mogla bi biti dobra idea surađivati s političarkom koja je podržala kreiranje skloništa za žrtve nasilja u porodici, ali na sjednici je ova žena glasala protiv istih skloništa. A da smo surađivali s njom, čak ni ja ne znam kako bismo se iz tog izvukli. Ti političari mogu dati stručni savjet, komentare ili intervjuje, ali ne mogu biti punopravni partneri.

Da li je novinarstvo umjetnost?

Mislim da u tome ima umjetnosti. Novinarstvo je na sjecištu kreativnosti i zanata. Naravno, ovo je 80% zanat, jer ako se ne budete držali standarda, vaša će umjetnost ostati umjetnost, a ne novinarstvo. Ali s ovih 20% možete raditi bilo kakve eksperimente. Nakon što pripremite informacije u skladu s pravilima, možete odlučiti kako ih najbolje predstaviti. Možda će to biti podcast, strip ili luda suradnja s fotografima. Zbog toga volim pozvati fotografе i učiniti nešto kul zajedno, ali postoje mnogi drugi formati. Sa većim timom žel-

jela bih napraviti Instagram seriju - veću integraciju između novinarstva i umjetnosti. Umjetnost je nešto što je upleteno u novinarstvo.

Imate li neke preporuke za početnike u novinarstvu?

Ako se netko želi baviti ličnim pričama i raditi s ljudima iz ranjivih skupina, prvo mora puno naučiti. Na primjer, možete sudjelovati u obukama o LGBT+, rodnoj ravnopravnosti itd. Nedavno sam pohađala obuku o nacionalnom preventivnom mehanizmu, LGBT+ i nadgledanju mesta pritvora (poput zatvora). Morate naučiti i istražiti sve što može biti vezano za vaše teme. Jer što ste širi i dublji u kontekstu, to ćete bolje moći razumjeti osobu.

Neki ljudi imaju ozbiljne zdravstvene probleme i psihološke rizike. Zbog toga se bojimo naštetići osobi pitajući nešto pogrešno. Može biti zaista zastrašujuće razgovarati s osobom koja će vjerovatno umrijeti u roku od godinu dana. Imajte na umu da se osoba koja razgovara s vama također plasi, čak i više od vas. Trebali bismo poštovati izbore jedni drugih. I, naravno, trebate naučiti slušati i biti humani. Trebali biste prihvatići ideju da postoje mnoga ljudska iskustva, kao i da ne postoji pravi način življenja. Čak i ako vam se ne svida ili ste ljuti na nečiji izbor, trebali biste naučiti da ga poštujete, razumijete i krenete dalje. Trebali bismo zahvaliti tim ljudima na onome što jesu, što imaju takvo

iskustvo i što su spremni razgovarati o tome, jer im je to vrlo teško i vrlo važno. Važno je da razumiju da imaju podršku.

KOLIKO JE SIGURAN SIGURNI PROSTOR U ISTOČNOJ EVROPI?

Maja Klimentić

Tokom online kursa „Umjetnost za mlade, queer, feminist_kinje Istočne Evrope“, provedenog u novembru 2020. godine, imali smo priliku imati otvorenu diskusiju između mlađih iz cijele Istočne Evrope (IE) o različitim sigurnim prostorima, njihovom kršenju i uticaju na nas. Ovaj zadatak možete obaviti i privatno; razmislite šta za vas znači siguran prostor i razmislite o tome koji bili vaši odgovori.

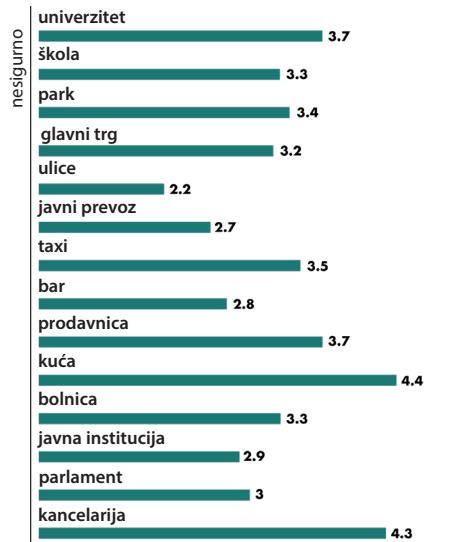
Prvo pitanje u raspravi bilo je: *Koje su prve 3 riječi koje povezujete sa sigurnim prostorom?*

ranjivost
poštovanje
pozitivnost
osjećaj pripadanja
empatija
blagostanje
mir
feminizam smirenost
neosuđivanost
toplo bez osuđivanja
podrška razumijevanje
izražavanje
dom
prijatelji
odgovornost
sloboda
sposobnost slobodnog govora
izražavanje
slatko
mirno
sestrinstvo
simpatično

Fizička i emocionalna percepcija sigurnog prostora su različite i ovise o različitim faktorima, poput zajednice u kojoj se nalazimo, ljudi s kojima smo, lokacija, iskustava i tako dalje. Iz rezultata možemo vidjeti da su ulice mjesto na kojem se osjećamo najmanje sigurno, dok se u svojim domovima, kancelarijama i na univerzitetima osjećamo fizički sigurno. Ovo je percepcija koliko je vjerovatno da ćemo biti dio neugodne ili nasilne situacije. Zaš-

to se osjećamo na određeni način u mjestima koja su pretrpana ljudima? Šta redovna šetnja ulicom znači za žene i kvir osobe? Na sljedećoj slici možete vidjeti kako različite lokacije utječu na fizički siguran prostor.

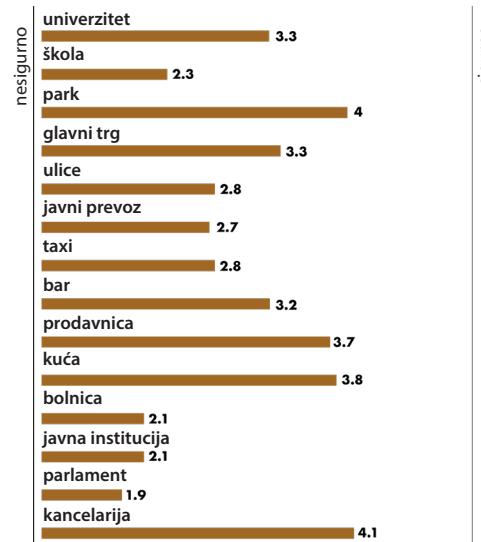
Kada posmatramo prostore iz perspektive emocionalne sigurnosti, situacija se čini malo drugačijom. Emocionalno siguran prostor mnogo je složeniji i

nije ga lako stvoriti, a lako se krši. Kada smo van svog emocionalno sigurnog prostora, osjećamo se anksiozno, depresivno i opšte blagostanje pati. Ne možemo biti autentični, jer postoji osjećaj osude, sramota ili neke druge negativne reakcije. Sljedeća slika pokazuje koliko percipiramo različite lokacije kada su u pitanju naši emocionalno sigurni prostori.

Pa, kako učiniti bilo koji prostor sigurnijim? Postoje različite metode, bilo da razgovaramo o emocionalnom ili fizičkom sigurnom prostoru, i one se razlikuju u zavisnosti od vrste situacija, pojedinaca ili grupe. Ove ideje su prikupljene od učesnika online kursa na brainstormingu.

- Pružite pomoć na ličnom nivou: Budite aktivni saveznik i reagujte kada vidite da se neko osjeća neugodno. Komunicirajte na ličnom nivou i ne bojte se podijeliti svoje osjećaje i iskustva sve dok time pružate podršku. Ako je stranac u opasnosti (na primjer, ako ih netko prati na ulici, a nisu svjesni ili se čini da se ne osjećaju dobro), predstavite se kao priatelj/ica i prošetajte kako oni ne bili sami i ranjivi.
- Educirajte sebe i druge o tome kako možete

prepozнатi narušavanje sigurnog prostora i kako reagovati.

- Budite praktični i inovativni. Kao pojedinc/ka možete se pridružiti ili organizovati različite grupe za podršku ljudima koji su preživjeli neku vrstu nasilja. Ako okupite grupu ljudi ili organizaciju, možete otvoriti call centar za prijavu nasilja i povezati se s drugim institucijama koje rade na prevenciji i reagovanju. Kao aktivisti u zajednici možete postaviti ogledala na ulice kako biste osigurali široke vidne uglove. Ovo su samo primjeri: držite svoj um i mogućnosti otvorenima.
- Zauzmite prostor i budite ugodni sa time! Motivisite druge da budu prisutni i vidljivi, to će osnažiti svakoga i može imati širok javni efekat.
- Ne bojte se zakona! Prenesite borbu za sigurne prostore na politički nivo i predloži regulative ili druga praktična rješenja za osiguranje sigurnosti na ulicama, u institucijama i slično.
- Postoji toliko ideja i rješenja koje možemo implementirati na ličnom i na mnogo širem nivou. Podignite svoj glas, razgovarajte o ovome i borite se za pravdu!

PJESME ZA PROTESTE

Masha Pashkova-Dzneladze

Ovo je intervju sa Tatom Jakeli, članicom inicijalnog pripremnog tima za prvi događaj „Umjetnost kao sklonište“. Ona je zelena i feministkinja. Na protestima vezanim za okoliš i socijalnu pravdu u Gruziji mogli bi ste je primijetiti sa svojim megafonom, a ponekad i sa gitarom. Radila je u gruzijskim mlađim zelenim kao koordinatorica rodnih projekata, a u slobodno vrijeme uživa provoditi na otvorenom. Piše pjesme za proteste, ali ne samo njih. Pet godina je živjela i studirala u Eastonu, Pennsylvania, SAD, a sada nastavlja studije u Lundu u Švedskoj.

Tata Jakeli

Recite nam nešto o sebi i onome što radite.

Trenutno sam studentica master studija Ljudska ekologija: Kultura, snaga i održivost na Univerzitetu Lund u Švedskoj. Međutim, ja sam iz Tbilisi u Gruziji i u protekle dvije godine, sam bila aktivno uključena sa gruzijskim Mladim zelenim, radeći u Sekretarijatu organizacije, koordinišući nekoliko projekata i doprinoseći organizaciji sa ne-

koliko kampanja i protesta.

Koja je tvoja veza sa muzikom?

Jedan od mojih dječjih snova bio je da postanem muzičarka. Pitala sam porodicu da mi dozvole da pohađam časove gitare kada sam imala sedam godina, ali smatrali su me premladom da bih čak i držala instrument. Tek kada sam napunila 14 godina, nekoliko mjeseci pohađala časove gitare. Od tada, sviranje gitare i pjevanje pomažu mi da se izrazim u sreći i tuzi. Sa 17 godina počela sam da pišem i pesme. Napisala sam više od 10 originalnih pjesama, ali nisam baš izlazila u javnost sa pisanjem pjesama, jer su te pjesme prilično lične. Jedina pjesma koju sam podijelila sa publikom nije moja vlastita pjesma, nego verzija "We Will Rock You" grupe Queen koju sam pretvorila u protestnu pjesmu za naše klimatske štrajkove, "Gamodi Garemostvis" (može se prevesti kao "Izadite napolje zbog okoliša").

Sjećaš li se kada si prvi put odlučila popularnu pjesmu preuređiti u protestnu pjesmu?

Transformirala sam "We Will Rock You" u "Gamodi Garemostvis" za prvi veliki klimatski štrajk koji

UMJETNOST U MALIM GRADOVIMA. MISIJA: MOGUĆA

Kateryna Andrieieva

smo mi (Gruzijski mladi zeleni i neformalna inicijativa "Vin'me") održali u aprilu 2019. u Tbilisiju u Gruziji. Koliko se sjećam, pjesma mi je sinula nekoliko dana prije štrajka. Slučajno sam svirala "We Will Rock You" na malom bubnju i odjednom sam jednostavno počela pjevati riječi koje su se kasnije ugradile u moju verziju pjesme. Moja rodica Mari, koja je takođe bila članica obje grupe koje su organizirale klimatski štrajk, bila je sa mnom u to vrijeme. Pridružila mi se u pjevanju i u narednih sat vremena napisale smo većinu teksta koje smo podijelile s ostalim organizatorima štrajka. Prije štrajka, pjesmu smo snimili u tunelu (zbog dobre akustike) na iPhone prijatelja i postavili smo je na Facebook. Pjesmu su podijelile stotine ljudi i kratko je postala veoma zarazna. Čak smo je nekoliko puta pjevali u podzemnoj željeznicu u Tbilisiju i na drugim javnim mjestima. Stvarnog dana štrajka marširali smo ulicama Tbilisija pjevajući pjesmu i pozivajući druge studente i omladinu da izadu na ulice zbog okoliša.

Da li imate neki proces kada želite izmijeniti već postojeću pjesmu?

Moja modifikacija se dogodila tako spontano, pa nemam baš proces koji bi mogao biti primjenjiv na druge situacije. Međutim, moj jedan savjet bio bi da odaberete pjesmu koju ljudi već znaju i koja im se sviđa, tako da vaša pjesma može odmah postati privlačna.

Imate li neke preporuke kako tražiti rime i kako pjesmu učiniti zabavnom?

Moja prva preporuka bila bi pristupiti procesu pisanja pjesama ili transformacije pjesme kao zabavnoj aktivnosti, jer to upravo i jeste. Onog trenutka kada se izgubite u razigranosti procesa, iznenadit ćete se zaista dobrom rezultatom. Što se tiče rime, pomaže imati nekoga u blizini. Dvoje ili više ljudi mogu pronaći bolje rime od samo jedne osobe. Opet, to je proces, a ako ste strastveni i ako imate oko sebe istomišljenike, u roku od sat vremena možete proizvesti pjesmu koja će postati hit.

Zašto mislite da su muzika i umjetnost općenito važni za aktivizam?

Oni su vitalni za duh aktivizma, koji inače može biti težak, preozbiljan, ponekad čak i depresivan. Kako se aktivizmom borimo protiv nečega što je problematično, lako je osjećati se snuždeno ili preplavljeni. Ipak, najčešće smo samo mladi ljudi protiv ugnjetavačke države i zlih korporacija. Čudesno je kako radimo onoliko koliko radimo u ovoj represivnoj ili apatičnoj političkoj klimi. Kroz muziku i umjetnost možemo okupiti ljude i motivirati ih da se pridruže, istovremeno dajući svima dnevnu pozitivnu, hrabrost i pouzdanje da će se nešto definitivno promijeniti na bolje. Muzika može biti svjeća u mračno doba koja nam osvjetjava put.

Velići gradovi, posebno glavni gradovi, često su pretrpani urbanim i kulturnim aktivnostima, dok ljudi u manjim gradovima pate od nedostatka mogućnosti za kulturnu raznovrsnost. Ali postoje ljudi koji dokazuju da razvoj kulturnih inicijativa nije samo prednost velikih gradova. Postoje aktivisti_kinje koji provode projekte u malim gradovima, uče uspostavljati komunikaciju između građana i lokalnih vlasti i oživljavaju lokalnu zajednicu kroz kulturu.

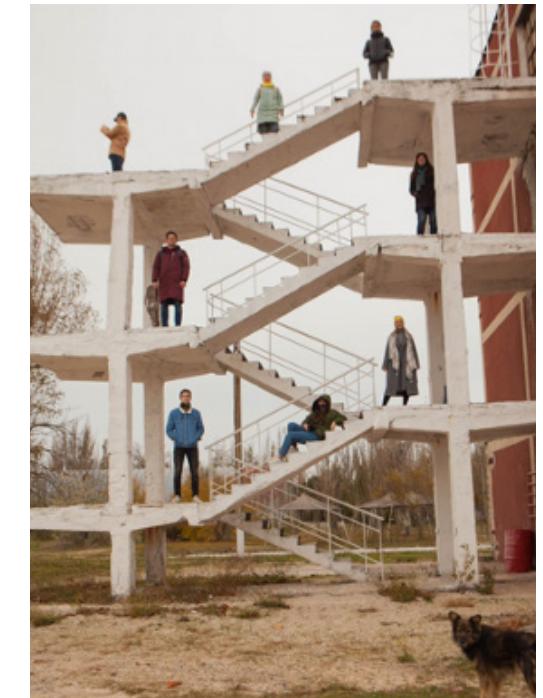
Jedna od takvih inicijativa nalazi se u ukrajinskom obalnom gradu Berdyansk sa populacijom od oko 100.000 ljudi. Prije šest godina, Ksenia Kleinos otvorila je mali anti-kafić "Postoji vrijeme", koji je nakon toga formirao zajednicu istomišljenika - NVO "Kulturni urbanisti". Glavna područja u kojima se fokusiraju na njihove aktivnosti su urbani razvoj, obrazovni projekti i umjetničke kampanje. Razgovarali smo sa članovima tima te organizacije - Ksenijom Kleinos i Kyrylom Pelivanovom.

Zašto ste započeli aktivizam u Berdjansku i koliki je vaš tim?

Desetak godina smo živjeli u velikim gradovima, pa kad smo se preselili u svoj rodni grad, osjetili smo nedostatak kulturnog života i odlučili smo ga sami stvoriti. To je bio naš odgovor na prazninu. Srećom, sada se situacija postepeno popravlja. Sada je naša organizacija narasla i širi vlastitu zajednicu kulturnih urbanista, okupljajući ljudе koji žele razvijati svoj grad, ali ne znaju kako to učiniti. Glavni tim sastoji se od četvero ljudi, a mnogi volonteri povremeno nam pomažu u projektima. Pokušavamo raditi na takav način da nas građani razumiju, tražeći formate i metode koji im se sviđaju. Umjetnost je u tom smislu efikasna.

Možete li navesti nekoliko primjera umjetničkih projekata koje provodi vaša organizacija

Neki od naših projekata bave se isključivo um-

jetničkim radom, što nam pomaže da formiramo zajednicu oko organizacije. Kroz neke druge komuniciramo o socijalnim problemima, koristeći umjetnost kao alat.

Na primjer: 2020. pozvali smo poznatog ukrajinskog umjetnika Hamleta Zinkovskog, koji je u roku od sedam dana stvorio 8 murala. Takođe je otvorena njegova samostalna izložba, a održani su i brojni događaji kako bi se skrenula pažnja na nove umjetničke predmete kako bi se gradani navikli na modernu umjetnost. Drugi primjer je Muzej na plaži - zajedno s lokalnim umjetnikom oslikali smo zid luke koji se graniči s popularnom plažom. Prikazali smo reprodukcije slika ukrajinskih umjetnika. Tada je lokalni muzej umjetnosti obavio posebnu turneju za školarce i goste grada. Sada se oko ovog zida počinje oblikovati javni prostor. Novac za boje za „Muzej na plaži“ prikupljen je sakupljanjem u zajednici (oko 1.300 eura).

Takođe smo osnovali festival animacije „Ravlyk-Fest“, koji već 5 godina promoviše animaciju kao alat za društvene promjene, posebno za aktivizam (umjetnički aktivizam). U sklopu ovog festivala predstavili smo digitalnu izložbu o predrasudama u društvu prema osobama s invaliditetom, a također smo naučili aktiviste_inje da stvaraju vlastite crtane filmove za promociju društveno važnih problema. Provodeći još jednu inicijativu, susreli smo se sa studentima lokalnog univerziteta i kreirali umjetničke projekte usmjerenе na prevazilaženje rodnih stereotipa. Kasnije je izložba putovala širom Ukrajine. Ranije smo održavali forum-predstave o rješavanju sukoba i nenasilnoj komunikaciji za internu raseljene osobe, kao i o rodno zasnovanom nasilju.

Kako stanovnici grada reagiraju na tako nove progresivne koncepte i ideje?

Povijesno se naš grad brzo razvijao i stoga se pokazao vrlo multikulturalnim. Ali danas je tipično za lokalno stanovništvo da Berdjansk nazivaju „slijepim gradom“. Grad je krajnja tačka mnogih transportnih ruta - ljudi ne posjećuju naš grad u

tranzitu, poput Dnjepra ili Kijeva. Ako neko posjeti Berdjansk, to je namjerno.

Generalno, to je karakteristika mnogih mjesta koja nisu mega gradovi. Štaviše, značajan broj mladih ljudi odlazi u druge gradove u potrazi za školovanjem ili poslom, a većina se od njih nikada ne vrati. Na primjer, mnogi mlađi ljudi stalno odlaze u Harkov zbog raznolikosti univerziteta, i zbog toga tamošnja populacija ostaje vrlo mlada. Berdjansk je, naprotiv, mnogo stariji. Progresivna omladina, koja je spremna prihvatići promjene, najčešće migriraju iz našeg grada. To je jedan od razloga zašto je Berdjansk prilično konzervativan. Ovaj problem je relevantan za mnoge male gradove bez aktivnog kulturnog života. Kao rezultat toga, kada su u pitanju mnoge inovativne teme ili projekti, poput rodne ravnopravnosti, ljudi ih imaju tendenciju odbiti. Na primjer, sama riječ "rod" za njih je okidač - boje se toga i ponavljaju "ovo nam ne treba, to bi trebalo zabraniti." U malim gradovima progresivne inicijative treba provoditi glatko, korak po korak, bez nečega provokativnog u početku. Kada je riječ o mnogim inovativnim temama ili projektima, poput rodne ravnopravnosti, ljudi ih imaju tendenciju odbiti. Na primjer, sama riječ "rod" za njih je okidač - boje se toga i ponavljaju "ovo nam ne treba, to bi trebalo zabraniti." U malim gradovima progresivne inicijative treba provoditi glatko, korak po korak, bez nečega provokativnog u početku. Kada je riječ o mnogim inovativnim temama ili projektima, poput rodne ravnopravnosti, ljudi ih imaju tendenciju odbiti. Na primjer, sama riječ "rod" za njih je okidač - boje se toga i ponavljaju "ovo nam ne treba, to bi trebalo zabraniti." U malim gradovima progresivne inicijative treba provoditi glatko, korak po korak, bez nečega provokativnog u početku.

Da li je teško implementirati takve projekte u malom gradu?

Lokalne vlasti podržale su nas na papiru, ali zapravo nisu ni spomenule ime organizacije u kontrolisanim lokalnim medijima prilikom opisivanja naših projekata.

Danas se situacija malo popravila (prepostavljamo da je to zbog odsustva političkih ambicija nakon lokalnih izbora) - sada se naši odnosi mogu opisati kao „ne stvarajte nam probleme“.

Značajno je da se u malim gradovima dobra reputacija širi brže. Ali u isto vrijeme greške mogu imati jači negativan utjecaj. Lokalna preduzeća dobro poznaju članove našeg tima i spremna su pomoći bez ikakvih posebnih uslova. U našem slučaju veličina grada nije utjecala na našu mogućnost primanja sponzorstva.

Među poteškoćama možemo spomenuti nisku integraciju modernih procesa u svakodnevni život grada, i tehnička i organizaciona. Na primjer, ljudi nisu dobro upoznati s raznim online alatima poput društvenog sakupljanja finansija.

Ovdje je teže pronaći i angažovati učesnike, čak i u besplatnim događajima (zanimljivo je da su ljudi srednjih godina aktivniji od mladih). Aktivisti moraju potrošiti više vremena, i ljudskih i finansijskih resursa na oglašavanje kako bi okupili veću publiku. Lična komunikacija u našem gradu je najefikasnija.

Pored toga, nedostaje usluga za organizaciju ve-

likih događaja, poput ugostiteljstva, prijenosnih toaleta, električnih usluga itd. Također može biti teško pronaći mjesto za seminare ili treninge - takvih je mjesta samo nekoliko, a nisu uvijek dostupna i susretljiva.

Također bismo trebali spomenuti da u svim malim gradovima nema toliko stručnjaka kao u velikim, a ako ih organizacija želi pozvati na predavanje ili radionicu, to uključuje dodatne troškove putovanja i smještaja.

Veliki je pozitiva što publika nije toliko sita kao u velikim gradovima - lakše je iznenaditi građane. Svaki događaj u Berdjansku je jedinstven, zapažen i važan. Zahvaljujući tome, aktivisti mogu samo prilagoditi iskustvo drugih gradova i zajednica gradskoj stvarnosti i postići vau-efekt.

Koji su vaši planovi za budućnost?

Nastaviti ćemo naš urbani pokret i popularizirati umjetnost u Berdjansku. Govoreći o sljedećim projektima, želimo napraviti zvučni dizajn za slike lokalnog muzeja umjetnosti kako bismo skrenuli pažnju na ljudi sa oštećenjima vida. Također smo zainteresovani za promociju novih članova naše zajednice koji će sami pokrenuti projekte. Čekamo

da se u gradu formiraju nove mlade ekipe, koje će nam u budućnosti moći biti konkurenti.

Koji biste savjet dali mladim ljudima koji žive u malim gradovima i želete početi da se bave umjetničkim aktivizmom?

Željeli bismo preporučiti ne polazeći od oblika, već od ciljeva i suštine. Recimo, ako vam treba galerija, možete pregovarati sa lokalnim kafićem o održavanju izložbe. Ako vam treba prostor za mlađe, tada možete prvi sastanak održati u učionici na fakultetu i pokušati stvoriti zajednicu koja će biti spremna stvoriti i održavati takav prostor. Čin-

jenica da postoji neka soba koja se naziva „prostor za mlađe“ ne stvara sam prostor za mlađe, kao instituciju. Inače, ove prepreke mogu vas potaknuti na kreativnije akcije.

Ako nešto želite, to morate učiniti! Na samom početku, samo je nekoliko ljudi vjerovalo u naš anti-kafić, ali bolje je usredotočiti se na pozitivne, a ne negativne povratne informacije. Svi uvek sumnjaju i strahuju da ih neće razumijeti poznanići. Ali, djelujući, promijenit ćete svoje okruženje i sigurno ćete pronaći ljude koji će biti spremni stvoriti nešto sa vama.

FOTOGRAFIJA KAO ALAT ZA PREDSTAVLJANJE POLITIČKE IZJAVE

Maja Klimentić, Kateryna Andrieieva

Prvu fotografiju ikada snimila je primitivna kamera davne 1826. godine. Bio je to pogled sa prozora zgrade - krov obasjan suncem, fotografisano od strane Josipa Nicéphore Niépce-a u Francuskoj. Danas je umjetnost fotografije došla tako daleko, da smo „uhvatili“ slike galaksija, površine drugih planeta i mikroskopske slike živih organizama, čak i atoma. Nauka o fotografiji daleko je došla, ne samo sa stanovišta opreme, već i sa stanovišta upotrebe fotografije. Fotografija nije samo za snimanje pejzaža i portreta. Fotografija se danas može koristiti kao alat za aktivizam, širenje vaših poruka i davanje političkih izjava. To je jedan od najmoćnijih vizuelnih alata i dostupan je, jednostavan za upotrebu i lako se širi.

Fotografija je postala globalno korišten umjetnički alat. Za fotografisanje nije vam potreban skup profesionalni aparat - gotovo svi novi telefoni imaju kamere koje omogućavaju visok kvalitet fotografija. Snimanje fotografije je jednostavno, samo pritisnite dugme. Ono što kamera zapravo uspije snimiti zavisi o vašoj ideji, mašti i kreativnosti. Fotografija je sjajna kada želite zabilježiti trenutke sa prijateljima, porodicom, kada putujete i vidite prekrasne krajolike. Snimite fotografiju i ona vas inspiriše - sve dok je ne izbrišete.

Ali kako možemo koristiti fotografiju za aktivizam

i stvaranje svoje političke izjave? Živimo u svijetu u kojem u svakom uglu ulice možete pronaći nešto pogrešno i bolno. Problemi nisu samo na ulicama, već i u institucijama, vladama i našim domovima. Mnogo vizuala iz kojih možete birati ideje. Međutim, ideje ne moraju nužno proizaći iz socijalnih problema; mogu se roditi iz bilo koje životne situacije, pozitivne ili negativne. Način na koji ćete nešto snimiti i vaša percepcija toga stvoriti će glavni značaj i uticaj upravo te slike. Fotografija postaje sve važnije sredstvo u globalnoj politici i svakodnevnim vijestima. Društveni mediji uspijevaju i rastu zbog fotografije - od klik-mamac vijesti do masovnih političkih i aktivističkih kampanja.

Glavna snaga na kojoj fotografija uspijeva i napreduje su ljudske emocije. Naš mozak prirodno povezuje određene vizualne elemente sa emocijama. Zamislite, na primjer, fotografije rata ili fotografije livada i šuma - kako se osjećate zamišljući ove vizuale? Ista ta kognitivna sposobnost je ono što omogućava fotografima da naprave izjavu. Ako vidiš, onda povjeruješ. I upravo ovo je najvažnija činjenica za vašu političku fotografiju.

Kada koristite fotografiju kao alat za davanje izjave, morate biti oprezni i svjesni da se njome može manipulirati. Živimo u vizuelnom dobu i sve što izložite može se kopirati, urediti, zloupotrijebiti,

dekonstruisati i pogrešno protumačiti. Ako tražite djela nekih od najpoznatijih političkih fotografija, vjerojatno ćete pronaći imena ljudi za koje nikada niste čuli. Kada pogledate njihove fotografije, vjerojatno ćete shvatiti da ste ih već negdje vidjeli, jer se dijele i koriste u razne svrhe. Nešto što je prvo bitno trebalo da podigne svijest o rodno zasnovanom nasilju, neko može kasnije protumačiti kao izgovor ili motivaciju za nastavak nasilnih radnji.

Pored toga, kako biste bili sigurni da vaša fotografija širi ciljanu poruku, možete koristiti snagu opisa. U opis spada nekoliko riječi, rečenica ili dvije o kontekstu fotografije. Korištenjem ovoga osigurat

ćete da je poruka jasna i jaka te ćete time sprječiti potencijalnu zloupotrebu. Natpis se može odraziti na stvarnost u kojoj je fotografija snimljena ili jednostavno objasniti širi problem predstavljen na fotografiji.

Za primjere političke fotografije možete potražiti pojam ili posjetiti web stranice poput lensculture.com, worldphoto.org, Visual Global Politics (i slične). A evo i nekoliko inspiracija.

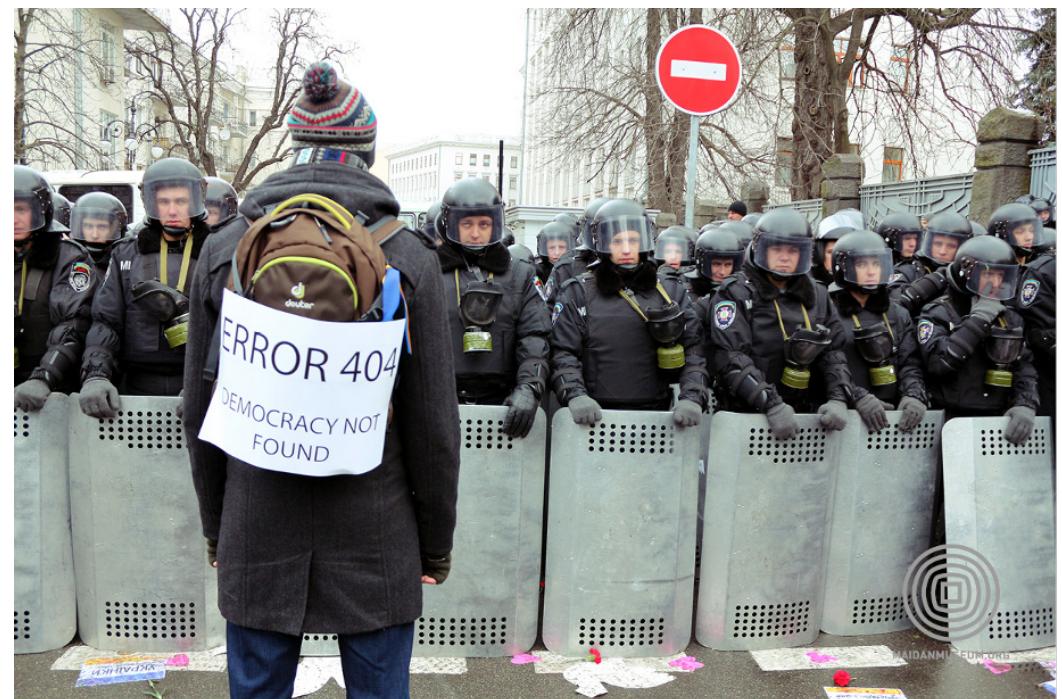
Fotografija: Ko te posjeduje? Od Naida Hodžić/Dharma Photography

Opis: Da li mi posjedujemo svu tehnologiju, naprave I račune bez kojih ne možemo zamisliti život, ili oni posjeduju nas?

Fotografija: "Pogled" Studio XIII

Serhii Babenko

ŠTA BI BILO AKO???

Elena Petrovska, Masha Pashkova-Dzneladze

Šta bi bilo ako bismo sjeli i zamislili kako bi izgledao život ako bismo imali drugačiji pristup umjetnosti?

Šta bi bilo ako bismo umjetnost cijenili onoliko koliko cijenimo tehničke predmete?

Šta bi bilo ako umjetnički predmeti ne bi bili obavezni za djecu da uče u školi?

Šta bi bilo ako tehnički predmeti ne bi bili obavezni za djecu da uče u školi?

Šta bi bilo ako djeca koja se žele baviti umjetnošću ne bi morala trošiti novac na umjetničke potrepštine?

Šta bi bilo ako bismo imali pristup filmovima iz cijelog svijeta podjednako?

Šta bi bilo ako bi se filmovi podjednako snimali po cijelom svijetu?

Šta bi bilo ako glumci u najpopularnijim filmovima nisu bijeli?

Šta bi bilo ako glavni protagonisti u filmovima nisu muškarci?

Šta bi bilo ako bi se filmska i pozorišna industrija manje temeljila na nepotizmu?

Šta bi bilo ako bi žene redateljice bile poštovane i cijenjene koliko i muškarci?

Šta bi bilo ako nagrade za glumce u glavnim i sporednim ulogama ne bi bile rodno podjeljene?

Šta bi bilo ako ženama ne bi bilo dozvoljeno da igraju u pozorištu, kao i nekad davno?

Šta bi bilo ako bi pozorišna industrija bila slobodna od seksualnog zlostavljanja?

Šta bi bilo ako bismo imali pozorišne predstave koje su radile samo žene, transrodne i kvir osobe?

Šta bi bilo ako bi bilo koji koji umjetnički rad radile samo žene, transrodne i kvir osobe?

Šta bi bilo ako bismo umjetnost vidjeli u više sfera?

Šta bi bilo ako bismo dizajn i arhitekturu smatrali umjetnošću, iako u njima postoje tehnički aspekti?

Šta bi bilo ako na listi najpoznatijih svjetskih arhitekata ne bismo imali samo cis-rodne muškarce?

Šta bi bilo ako ne bismo pomislili da samo muškarci mogu biti dobri u tehničkim predmetima?

Šta bi bilo ako ne bismo prepostavljali sposobnosti ljudi na osnovu njihovog roda?

Šta bi bilo ako bi žene, transrodne i rodno kvir osobe dizajnirale svakodnevne predmete?

Šta bi bilo ako bi žene, transrodni i kvir ljudi pravili planove za glavni trg tvog grada?

Šta bi bilo ako studenti_ce arhitekture ne bi morali kupovati sav materijal i potrepštine za svoje studije?

Šta bi bilo ako bi muzički instrumenti bili besplatno dodeljeni svima koji izraze interes za bavljenje muzikom?

Šta bi bilo ako karijere mladih klasičnih muzičara_ki ne bi ovisile o njihovom uspjehu na muzičkim takmičenjima koja navijaju za rivalstvo?

Šta bi bilo ako bi djeca roditelja bez muzičkog porijeklom dobila istu količinu podrške za studiranje muzike?

Šta bi bilo ako bi se svi muzički žanrovi shvatili ozbiljno i ako bi se prema umjetnicima ophodili sa poštovanjem?

Šta bi bilo ako bi umjetnici_ce dobili osnovni prihod bez obzira na to koliko često stvaraju?

Šta bi bilo ako bi kulturni centri i male galerije napredovali, umjesto da ih sruše zbog nedostatka sredstava?

Šta bi bilo da su umjetnost i kultura malo viši na listi prioriteta u zemljama širom svijeta?

Šta bi bilo ako u umjetničkim školama ne bi bilo vremenski osetljivih ispitnih rokova i ako bismo umjetnicima_cama dali slobodu da se izraze kada se osjećaju da mogu?

Šta bi bilo ako bismo u svakom gradu imali otvorene i besplatne časove terapeutске umjetnosti za sve uzraste?

Šta bi bilo ako bi umjetnici_ce bili_e slobodni_e stvarati umjetnost u svojim urbanim prostorima, a da ne moraju prolaziti duge i zahtjevne birokratske procedure?

Šta bi bilo ako muzička kompozicija i produkcija ne bi bile ograničene uslovima i obavezama izdavačkih kuća?

Šta bi bilo ako bismo sjeli i zamislili kako bi izgledao život ako bismo imali drugačiji pristup umjetnosti?

PROJEKTNI TIM

Pripremni tim događaja „Umetnost kao sklonište“: Anastasija Stošić, Tamar Jakeli, Lusine Kosakyan, Katya Andrieieva, Selma Levrence, Masha Pashkova-Dzneladze.

Urednički tim: Katya Andrieieva, Selma Levrence, Maja Klimentić, Elena Petrovska i Masha Pashkova-Dzneladze.

Anastasija Stošić je studentica druge godine menadžmenta. Ona je bivša članica odbora Zelene Omladine Srbije koja se nedavno veoma zainteresovala za održivu modu. Također strastveno podržava biznise lokalnog ručnog rada i svoje slobodno vrijeme voli provoditi u dugim šetnjama po mjestu.

Hanna Filistovich je studirala medije i komunikaciju na Evropskom humanističkom univerzitetu u Litvaniji, a zatim je 2,5 godine radila za feminističku organizaciju „Centar za njena prava“. Hanna je feministička aktivistica iz Bjelorusije koja organizira događaje poput feminističkog stand-up-a i drži predavanja o rodnim temama i treninge o suzbijanju internalizirane mizoginije. U slobodno vrijeme rado se vozi biciklom, vježba jogu i eksperimentiše s raznim kino oblicima.

Kateryna Andrieieva je članica RUMB radne grupe. Magistrirala je iz oblasti javnih politika i upravljanja. Dosta dugo je radila za obrazovnu dobrotvornu organizaciju, kao i za nevladinu grupu za društvene promjene. Kateryna smatra da snažnu i održivu državu treba graditi od jakih malih zajednica. Njen glavna područja interesa su politika, regulative zasnovane na dokazima i pošten urbani razvoj.

Kamran Azizli je jedan od koordinatora radne grupe za rodna pitanja. Aktivno je uključen u LGBT+ aktivizam od 2018. godine i do sada je u Azerbejdžanu implementirao nekoliko kvir projekata. Zanima se za upravljanje projektima, rodna pitanja i ekonomiju. Uživa provoditi vrijeme s kvir prijateljima, plesati i biti na otvorenom.

Lusine Kosakyan je braniteljica ljudskih prava i aktivistica iz Armenije. Voditeljica je projekta u organizaciji Frontline Youth Network i članica radne grupe za rodna pitanja. Ona je strastvena prema ženskim pravima. Njeni akademski interesi su studije sukoba i mira. Ona vjeruje da mali izbori i akcije čine veliku razliku.

Selma Levrence je zelena aktivistica za ljudska prava iz Rige u Latviji, trenutno je glasnogovornica omladinske organizacije „Protesti“. Zajubljena je u LGBT+ prava i ekološki aktivizam u istočnoj Evropi i radi kao politička asistentica u Gradskom vijeću Rige dok je na posljednjoj godini studija političkih nauka i komunikacija.

Tamar (Tata) Jakeli je zelena i feministkinja. Na protestima vezanim za okoliš i socijalnu pravdu u Gruziji mogli bi ste je primijetiti sa svojim megafonom, a ponekad i sa gitarom. Radila je u gruzijskim mladim zelenim kao koordinatorica rodnih projekata, a u slobodno vrijeme uživa provoditi na otvorenom. Piše pjesme za proteste, ali ne samo. Pet godina je živjela i studirala u Eastonu, Pennsylvania, SAD, a sada nastavlja studije u Lundu u Švedskoj.

Maja Klimentić je bivša članica Izvršnog odbora CDN-a i članica radne grupe za rodna pitanja koja dolazi iz Tuzle, Bosna i Hercegovina. Aktivna je u svijetu nevladinih organizacija u zajednici kroz aktivizam i volontiranje u Revoltu i lokalnim feminističkim organizacijama. Radi na edukaciji djece o rodoj ravno-pravnosti i uključena je u različite projekte o prevenciji rodno zasnovanog nasilja. Kroz studije zanima se za zelene tehnologije i inženjerski pristup zaštiti okoliša u prehrambenoj industriji.

Elena Petrovska je projektna asistentica u CDN-u. Ona je mlada zajubljenica u Zelene, studira nauku o okolišu i istražuje moguće načine za pomoć u jačanju pokreta zelenih u istočnoj Evropi. U slobodno vrijeme uživa u čitanju, istraživanju različitih umjetničkih medija i puni svoje baterije u prirodi.

Masha Pashkova-Dzneladze je projekt koordinatorica CDN-a. Započela je aktivizam u gruzijskim Mladim zelenim 2012. godine, a zatim je u izvršnom odboru CDN-a bila odgovorna za radnu grupu za alternativnu urbanizaciju. Također je zanimaju digitalna prava, rodna pitanja, klima, obrazovanje i antikapitalizam. Uživa u čitanju fantastike i crtanju.

Povežite se sa nama

Green European Foundation

gef.eu

GEF_Europe

GreenEuropeanFoundation

GEF_Europe

Cooperation and Development Network EE

cdnee.org

cdn_ee

CDNEE

cdnee

Cooperation Development Network
Eastern Europe